

Savez
edukacijskih
rehabilitatora
Hrvatske

Konferencija edukacijskih rehabilitatora 2025.

Lovran,
Hotel Excelsior
28. do 30. travnja
2025.

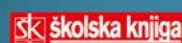
ORGANIZATORI

Savez edukacijskih
rehabilitatora Hrvatske

Hrvatska komora
edukacijskih rehabilitatora

Edukacijsko-rehabilitacijski
fakultet Sveučilišta u Zagrebu

PARTNERI

www.serh.hr

KONFERENCIJA EDUKACIJSKIH REHABILITATORA 2025.

ZBORNIK SAŽETAKA

Nakladnik

Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske
Ulica Jurja Križanića 33, Varaždin, Republika Hrvatska

Urednik

Antun Zupanc

Oblikovanje i izrada naslovnice

Igor Vranješ

Oblikovanje i prijelom teksta

Renata Kos

Naklada

mrežno izdanje

<http://serh.hr/publikacije/>

ISBN 978-953-58871-7-1

Varaždin, 2025.

Organizator

Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske

Suorganizatori

Hrvatska komora edukacijskih rehabilitatora

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Partneri

Školska knjiga

E-Glas

Organizacijski odbor

Antun Zupanc, predsjednik

Blanka Horvat

Renata Kos

mr. sc. Tatjana Kovačić

Maja Polić

Nataša Tomljanović

Dubravka Vajdić

izv. prof. dr. sc. Ante Bilić Prcić

dr. sc. Ana Skender

Programski odbor

mr. sc. Edit Lemal, predsjednica

Radmila Popović

Nevzeta Zdunić

doc. dr. sc. Damir Miholić

Marija Presečki Zmajlović

PROGRAM KONFERENCIJE

PONEDJELJAK, 28. 4. 2025.	PRIJEPODNE od 11:00 do 13:20
DVORANA Lauriana	
10:30 REGISTRACIJA SUDIONIKA	
11:00 POZDRAVNA RIJEČ	
PRVI BLOK OD 11:10 DO 13:10 12 USMENIH IZLAGANJA – USMENA IZLAGANJA 10 MIN 11:10 Lea Putnik, Lelia Kiš-Glavaš, Svea Kučinić: Kompetentnost, odgovornost i zadovoljstvo na radu edukacijskih rehabilitatora 11:20 Ljiljana Umićević, Ivana Sladić Kljajić: READY 4 SCHOOL, Poučavanje vještinama spremnosti za školu korištenjem metoda bihevioralne analize (Teaching School Readiness through an ABA-Based Preschool Programme), Prikaz Erasmus+ projekta 11:30 Magdalena Jančec, Ana Ružić, Jelena Klopota: Preschool ABA, Poučavanje odgojitelja metodama upravljanja ponašanjem kroz digitalnu igru (Early childhood behavior management training for preschool teachers through a digital game) Prikaz Erasmus+ projekta 11:40 Romana Misir: Edukacijski rehabilitator u Obiteljskom centru- specifičnosti stručnog rada 11:50 Koraljka Janeković: Zvukoterapija kao salutogeneza 12:00 Blanka Horvat, Franka Gavranić: Izazovi u prehrambenim navikama i autizam 12:10 Karlo Zupičić, Vanja Marković: Stresogeni čimbenici kod stručnjaka koji rade s djecom i mladima s većim i višestrukim teškoćama u razvoju 12:20 Irena Dukić: Izazovi nošenja učitelja edukacijsko-rehabilitacijskog profila u posebnim ustanovama RH s agresivnim, autoagresivnim i destruktivnim ponašanjima učenika s autizmom 12:30 Igor Sedlanić, Valerija Mihac Jertec: Prevencija ozljeda učitelja i edukacijskih rehabilitatora za vrijeme provođenja nastave sa učenicima s teškoćama u razvoju 12:40 Matea Vukas, Mirela Szabo: Growth mindset pristup u radu edukacijskih rehabilitatora 12:50 Željka Šemper: Medijsko predstavljanje osoba s invaliditetom 13:00 Đana Baftiri: Problem sigurnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama iz perspektive ravnatelja 13:10 Pitanja	
PAUZA ZA RUČAK 13:20 DO 14:30	

PONEDJELJAK, 28. 4. 2025.	POSLIJEPODNE od 14:30 do 15:50
DVORANA Lauriana	
DRUGI BLOK OD 14:30 DO 15:50 7 USMENIH IZLAGANJA – USMENA IZLAGANJA 10 MIN 14:30 Radoslav Kosić: Prediktori obiteljskog funkcioniranja u obitelji djece s poremećajem iz autističnog spektra: uloga aleksitimije u roditelja 14:40 Mirna Barbarić, Dubravka Žderić: Zapošljavanje i rad osoba s invaliditetom pod posebnim uvjetima – prikaz podrške i suradnje 14:50 Sanja Šimek: Primjena novih posebnih planova i programa u Centru za autizam Zagreb 15:00 Luka Femenc, Radmila Popović: Sociometrija u svrsi inkluzije 15:10 Dijana Toljanić, Ana Marinić: Profesionalni identitet u inkluzivnom obrazovanju: Izazov ili prilika? 15:20 Marijana Vrankić Pavon, Anamarija Žic Ralić: S čim je povezano roditeljsko ponašanje prema djeci u obiteljima djece s različitim teškoćama? 15:30 Renata Kos, Kristina Kralj: Sportom i kreativnim aktivnostima do prevencije vršnjačkog nasilja 15:40 Pitanja	
PAUZA OD 15:50 DO 16:00	

PONEDJELJAK, 28. 4. 2025.	POSLIJEPODNE od 16:00 sati do 19:00
DVORANA Lauriana	
16:00 PLENARNO PREDAVANJE - 45 min izv. prof. dr. sc. Tomislav Franić, dr. med. psihijatar: Hitna psihijatrijska stanja kod djece i osoba s intelektualnim teškoćama i teškoćama iz spektra autizma 16:45 Matea Vukašinec: Primjena SENcastle u različitim okruženjima" 17:05 Nataša Tomljanović: Predstavljanje obiteljsko-psihološkog romana "Trisomija"	
17:30 Svečano otvorenje Konferencije	
Pozdravni govori: SERH, MZOM, ERF, HKER	
18:00 Svečana dodjela nagrade „prof. Tomislav Špoljar“	
Govor dobitnika nagrade	

20:00 glazbena večer uz gitaru u aperitiv baru Hotela Excelsior

UTORAK, 29. 4. 2025.	PRIJEPODNE od 9:00 do 12:30
DVORANA Lauriana	
PRVI BLOK OD 09:00 DO 10:30 2 PLENARNA PREDAVANJA – PLENARNA 45 MIN 9:00 - 9:45 dr.sc. Ana Skender: Mjerni instrumenti 9:45 - 10:30 doc.dr.sc. Ana Katušić: Standardizirana neurorazvojna procjena dojenčadi - SINDA	
DRUGI BLOK 6 USMENIH IZLAGANJA od 10:30 do 11:20 – USMENA IZLAGANJA 10 MIN 10:30 Anamarija Žic Ralić, Sara Bubalo, Marijana Vrankić Pavon: Socijalne i emocionalne kompetencije učenika s poremećajem iz spektra autizma i/ili intelektualnim teškoćama 10:40 Dora Rob, Ana Wagner Jakab, Natalija Lisak Šegota: Domene obiteljske kvalitete života četiri obitelji te objektivni i subjektivni negativni pokazatelji obiteljske kvalitete života iz perspektive baka i djeda djece s teškoćama u razvoju u Međimurskoj županiji 10:50 Brunela Majstorović, Andrijana Đumlan: Primjena asistivne tehnologije u nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture u ishodu PP SK TZK A.2.1. 11:00 Dora Folivarski, Đurđica Đukelić: Senzorni vrtovi 11:10 Nataša Dolović: Hiperaktivnost i autizam: Neurobiološki aspekti i njihovi izazovi u odgoju i obrazovanju 11:20 Pitanja	
PAUZA OD 11:30 DO 11:40	
TREĆI BLOK 4 USMENA IZLAGANJA od 11:40 do 12:30 – USMENA IZLAGANJA 10 MIN 11:40 Koraljka Žepić, Jasna Romich Jurički: Primjena slikovnica u radu s učenicima s TUR 11:50 Laura Barat: Uloga animiranog filma u nastavi učenika s teškoćama u razvoju 12:00 Dora Rob: Osobna putovnica kao alat edukacijskog rehabilitatora u radu s djecom s višestrukim razvojnim teškoćama 12:10 Maja Rebrović Čančarević, Dario Šimatović: Terapija glinom i rad na lončarskom kolu: Kreativni pristup razvoju i rehabilitaciji 12:20 Pitanja	
PAUZA ZA RUČAK OD 12:30 DO 14:00	

UTORAK, 29. 4. 2025.	POSLIJEPODNE od 14:00 do 16:15
DVORANA Lauriana	
ČETVRTI BLOK OD 14:00 DO 15:55 1 PLENARNO PREDAVANJE - 45 min 14:00 - 14:45 Sandra Sokolov Buzganović, master defektolog-logoped: Predstavljanje Sara orofacijalnog protokola - SOP	
7 USMENIH IZLAGANJA – USMENA IZLAGANJA 10 MIN 14:45 Andreja Majhen: Kreativnost kao alat za socijalnu uključenost: Strategije promocije tekstilnih proizvoda s likovnim radovima 14:55 Jelena Klopota: Tehnike terapije igrom u radu s djecom predškolske dobi s poremećajima iz spektra autizma 15:05 Nadia Novak Ramić, Doris Juračić, Mirna Martinčić: Interdisciplinarna suradnja u inkluzivnoj odgojno-obrazovnoj skupini 15:15 Nevzeta Zdunić: Višeosjetilno stimuliranje kroz dramatizaciju 15:25 Martina Zubčić Maretić: Kreativni procesi u muzikoterapijskom radu s odraslim osobama s intelektualnim teškoćama u Centru za rehabilitaciju Zagreb (CRZ) 15:35 Nataša Dolović: Utjecaj roditeljskih pristupa na razvoj emocionalnih regulacija djece s autizmom 15:45 Blanka Stančić Puhak: Inkluzija u umjetnosti osoba s intelektualnim teškoćama 15:55 Pitanja	
PAUZA 16:05 DO 16:15	

UTORAK, 29.04. 2025.		POSLIJEPODNE od 16:15 do 19:00
DVORANA Lauriana		SEDMI BLOK
PETI BLOK OD 16:15 DO 16:35 2 USMENA IZLAGANJA – USMENA IZLAGANJA 10 MIN 16:15 Antonia Skelin, Lea Vojnović: Edukativna radionica „Upoznaj asistivnu tehnologiju!" 16:25 Luka Femenc: JA i AI 16:35 Pitanja ŠESTI BLOK OD 16:40 DO 17:25 PREDSTAVLJANJE 7 PLAKATA - 5 min + pitanja (DVORANA) Sanja Borovec, Jelena Puzović, Maja Štampar: Koračajmo kroz raznolikost – osnaživanje odgojitelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju Ljiljana Karanović, Marina Grgić: Nika-slika – „kako me je slika učinila prilagođenom“ Ivana Kurtušić: Plural words: alternativna i augmentativna komunikacija u radu s učenicima s teškoćama u razvoju Paula Mavretić, Tasja Rakinić: Samoprocjena osjećaja preplavljenosti u roditelja djece s teškoćama u razvoju Ivana Miloš, Vlatka Vrbić: Uloga stručnog suradnika edukacijskog rehabilitatora u dječjem vrtiću Ena Ključ, Magdalena Žirović: Kreativno izražavanje djece s poremećajem iz spektra autizma: Primjeri dobre prakse u plesu, javnom nastupu i likovnom izražavanju Ena Ključ, Magdalena Žirović: Primjeri dobre prakse u radu s djecom s poremećajem iz spektra autizma: PECS sustav komunikacije, ABA terapija i asistivna tehnologija		od 17:30 do 19:00 DVORANA Lovor RADIONICA Martina Boričić Martić: Poučavanje učenika s višestrukim teškoćama vještinama emocionalne inteligencije putem igre i ekspresivnih tehnika u okviru ishoda nastavnog predmeta Socijalizacije od 17:30 do 18:30 Tepih sala RADIONICA Koraljka Žepec: Utjecaj glazbe i pokreta na mentalno zdravlje učenika i učitelja

20:30 nastup Tina Sedlara

SRIJEDA, 30. 4. 2025.	PRIJEPODNE od 9:00 do 13:30
DVORANA Lauriana	
PRVI BLOK OD 9:00 DO 11:15 3 PLENARNA PREDAVANJA – PLENARNA 45 MIN 9:00 - 09:45 Alma Rovis Brandić, mag.paed.soc.: Sve što ste htjeli znati o Školskom preventivnom programu 9:45 - 10:30 prim. Nataša Dragaš-Zubalj, dr. medicine, univ.spec.sanit.publ., spec. školske medicine: Mentalno zdravlje mladih iz perspektive školske medicine s osvrtom na pokazatelje yP CORE i djecu s teškoćama u razvoju 10:30 - 11:15 doc.dr.sc. Darko Roviš, prof.: Školska klima i mentalno zdravlje nastavnika	
PAUZA OD 11:15 DO 11:20	
DRUGI BLOK OD 11: 20 DO 12:20 od 11:20 do 12:20 Dvorana Lovor RADIONICA Monika Jakobović: Kako napisati priču za učenje socijalnih vještina od 11:20 do 12:20 Tepih sala RADIONICA Koraljka Janeković: Zvukoterapija kao salutogeneza	
TREĆI BLOK Od 12:30 do 13:30 Zatvaranje konferencije Pozdravna riječ predsjednika SERH-a i završne misli...	

Sadržaj

PROGRAM KONFERENCIJE.....	6
PLENARNA IZLAGANJA	17
dr.sc. Ana Skender:	
MJERNI INSTRUMENTI U EDUKACIJSKOJ REHABILITACIJI	18
USMENA IZLAGANJA	19
Lea Putnik, Lelia Kiš-Glavaš, Svea Kučinić:	
KOMPETENTNOST, ODGOVORNOST I ZADOVOLJSTVO NA RADU EDUKACIJSKIH REHABILITATORA.....	20
Ljiljana Umičević, Ivana Sladić Kljajić:	
READY 4 SCHOOL, POUČAVANJE VJEŠTINAMA SPREMNOSTI ZA ŠKOLU KORIŠTENJEM METODA BIHEVIORALNE ANALIZE (TEACHING SCHOOL READINESS THROUGH AN ABA-BASED PRESCHOOL PROGRAMME), PRIKAZ ERASMUS+ PROJEKTA.....	21
Magdalena Jančec, Ana Ružić, Jelena Klopota:	
POUČAVANJE ODGOJITELJA METODAMA UPRAVLJANJA PONAŠANJEM KROZ DIGITALNU IGRU (EARLY CHILDHOOD BEHAVIOR MANAGEMENT TRAINING FOR PRESCHOOL TEACHERS THROUGH DIGITAL GAME) PRIKAZ ERASMUS+ PROJEKTA	23
Romana Misir:	
EDUKACIJSKI REHABILITATOR U OBITELJSKOM CENTRU - SPECIFIČNOSTI STRUČNOG RADA..	25
Koraljka Janeković:	
ZVUKOTERAPIJA KAO SALUTOGENEZA	26
Blanka Horvat, Franka Gavranić:	
IZAZOVI U PREHRAMBENIM NAVIKAMA I AUTIZAM.....	27
Karlo Zupčić, Vanja Marković:	
STRESOGENI ČIMBENICI KOD STRUČNJAKA KOJI RADE S DJECOM I MLADIMA S VEĆIM I VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	29
Irena Dukić:	
IZAZOVI NOŠENJA UČITELJA EDUKACIJSKO-REHABILITACIJSKOG PROFILA U POSEBNIM USTANOVAMA RH S AGRESIVNIM, AUTOAGRESIVNIM I DESTRUKTIVNIM PONAŠANJIMA UČENIKA S AUTIZMOM	30
Igor Sedlanić, Valerija Mihac Jerbec:	
PREVENCIJA OZLJEDA UČITELJA I EDUKACIJSKIH REHABILITATORA ZA VRIJEME PROVOĐENJA NASTAVE SA UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	32
Matea Vukas, Mirela Szabo:	
GROWTH MINDSET PRISTUP U RADU EDUKACIJSKIH REHABILITATORA	33
Željka Šemper:	
MEDIJSKO PREDSTAVLJANJE OSOBA S INVALIDITETOM.....	34
Đana Baftiri:	
PROBLEM SIGURNOSTI U POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA IZ PERSPEKTIVE RAVNATELJA.....	35
Radoslav Kosić:	
PREDIKTORI OBITELJSKOG FUNKCIONIRANJA U OBITELJI DJECE S POREMEĆAJEM IZ AUTISTIČNOG SPEKTRA: ULOGA ALEKSITIMIJE U RODITELJA	37

Mirna Barbarić, Dubravka Žderić: ZAPOŠLJAVANJE I RAD OSOBA S INVALIDITETOM POD POSEBNIM UVJETIMA – PRIKAZ PODRŠKE I SURADNJE	38
Sanja Šimek: PRIMJENA NOVIH POSEBNIH PLANOVA I PROGRAMA U CENTRU ZA AUTIZAM ZAGREB	39
Luka Femec, Radmila Popović: SOCIOMETRIJA U SVRSI INKLUZIJE	40
Dijana Toljanić, Ana Marinić: PROFESIONALNI IDENTITET U INKLUZIVNOM OBRAZOVANJU: IZAZOV ILI PRILIKA?	42
Marijana Vrankić Pavon, Anamarija Žic Ralić: S ČIM JE POVEZANO RODITELJSKO PONAŠANJE PREMA DJECI U OBITELJIMA DJECE S RAZLIČITIM TEŠKOĆAMA?.....	43
Renata Kos, Kristina Kralj: SPORTOM I KREATIVNIM AKTIVNOSTIMA DO PREVENCIJE VRŠNJAČKOG NASILJA.....	45
Mateja Vukašinec: PRIMJENA SENCASLE U RAZLIČITIM OKRUŽENJIMA	46
Anamarija Žic Ralić, Sara Bubalo, Marijana Vrankić Pavon: SOCIJALNE I EMOCIONALNE KOMPETENCIJE UČENIKA S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA I/ILI INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA.....	47
Dora Rob: DOMENE OBITELJSKE KVALITETE ŽIVOTA ČETIRI OBITELJI TE OBJEKTIVNI I SUBJEKTIVNI NEGATIVNI POKAZATELJI OBITELJSKE KVALITETE ŽIVOTA IZ PERSPEKTIVE BAKA I DJEDA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI.....	48
Brunela Majstorović, Andrijana Đumlan: PRIMJENA ASISTIVNE TEHNOLOGIJE U NASTAVI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U ISHODU PP SK TZK A.2.1.	50
Dora Folivarski, Đurđica Đukelić: SENZORNI VRTOVI	51
Nataša Dolović: HIPERAKTIVNOST I AUTIZAM: NEUROBIOLOŠKI ASPEKTI I NJIHOVI IZAZOVI U ODGOJU I OBRAZOVANJU	52
Koraljka Žepec, Jasna Romich Jurički: PRIMJENA SLIKOVNICA U RADU S UČENICIMA S TUR	53
Laura Barat: ULOGA ANIMIRANOG FILMA U NASTAVI UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU.....	55
Dora Rob: OSOBNATA PUTOVNICA KAO ALAT EDUKACIJSKOG REHABILITATORA U RADU S DJECOM S VIŠESTRUKIM RAZVOJNIM TEŠKOĆAMA	56
Maja Rebrowić Čančarević, Dario Šimatović: TERAPIJA GLINOM I RAD NA LONČARSKOM KOLU: KREATIVNI PRISTUP RAZVOJU I REHABILITACIJI	57

Andreja Majhen: KREATIVNOST KAO ALAT ZA SOCIJALNU UKLJUČENOST: STRATEGIJE PROMOCIJE TEKSTILNIH PROIZVODA S LIKOVNIM RADOVIMA	58
Jelena Klopota: TEHNIKE TERAPIJE IGROM U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA.....	59
Nadia Novak Ramić, Doris Juračić, Mirna Martinčić: INTERDISCIPLINARNA SURADNJA U INKLUZIVNOJ ODGOJNO-OBRAZOVNOJ SKUPINI	60
Nevzeta Zdunić: VIŠEOSJETILNO STIMULIRANJE KROZ DRAMATIZACIJU	62
Martina Zubčić Maretić: KREATIVNI PROCESI U MUZIKOTERAPIJSKOM RADU S ODRASLIM OSOBAMA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA U CENTRU ZA REHABILITACIJU ZAGREB (CRZ)	63
Nataša Dolović: UTJECAJ RODITELJSKIH PRISTUPA NA RAZVOJ EMOCIONALNIH REGULACIJA DJECE S AUTIZMOM	64
Blanka Stančić Puhak: INKLUZIJA U UMJETNOSTI OSOBA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA	65
Antonia Skelin, Lea Vojnović: EDUKATIVNA RADIONICA „UPOZNAJ ASISTIVNU TEHNOLOGIJU!“	66
Luka Femec: JA I AI	67
PREDSTAVLJANJE PLAKATA	69
Sanja Borovec, Jelena Puzović, Maja Štampar: KORAČAJMO KROZ RAZNOLIKOST – OSNAŽIVANJE ODGOJITELJA ZA RAD S DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	70
Ljiljana Karanović, Marina Grgić: NIKA-SLIKA – „KAKO ME JE SLIKA UČINILA PRILAGOĐENOM“	71
Ivana Kurtušić: PLURAL WORDS: ALTERNATIVNA I AUGMENTATIVNA KOMUNIKACIJA U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	72
Paula Mavretić, Tasja Rakinić: SAMOPROCJENA OSJEĆAJA PREPLAVLJENOSTI U RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	74
Ivana Miloš, Vlatka Vrbić ULOGA STRUČNOG SURADNIKA EDUKACIJSKOG REHABILITATORA U DJEČJEM VRTIĆU	75
Ena Ključec, Magdalena Žirović: KREATIVNO IZRAŽAVANJE DJECE S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA: PRIMJERI DOBRE PRAKSE U PLESU, JAVNOM NASTUPU I LIKOVNOM IZRAŽAVANJU	77
Ena Ključec, Magdalena Žirović: PRIMJERI DOBRE PRAKSE U RADU S DJECOM S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA: PECS SUSTAV KOMUNIKACIJE, ABA TERAPIJA I ASISTIVNA TEHNOLOGIJA.....	78

RADIONICE	79
Martina Boričić Martić:	
POUČAVANJE UČENIKA S VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA VJEŠTINAMA EMOCIONALNE INTELIGENCIJE PUTEM IGRE I EKSPRESIVNIH TEHNIKA U OKVIRU ISHODA NASTAVNOG PREDMETA SOCIJALIZACIJE.....	80
Koraljka Žepec:	
Utjecaj glazbe i pokreta na mentalno zdravlje učenika i učitelja.....	81
Monika Jakobović:	
KAKO NAPISATI PRIČU ZA UČENJE SOCIJALNIH VJEŠTINA	83
Koraljka Janeković:	
ZVUKOTERAPIJA KAO SALUTOGENEZA	84

PLENARNA IZLAGANJA

MJERNI INSTRUMENTI U EDUKACIJSKOJ REHABILITACIJI

doc.dr.sc. Ana Skender

KBC Sestre milosrdnice, Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Zagreb

Edukacijsko-rehabilitacijska procjena temelj je za razumijevanje jedinstvenih potreba, potencijala i izazova djece s teškoćama i osoba s invaliditetom. Bez precizne procjene, nemoguće je osigurati kvalitetne i individualizirane terapijske intervencije. Procjena omogućuje stručnjacima da na znanstveno utemeljen način identificiraju ključna područja za razvoj i prilagode strategije koje osnažuju pojedinca i povećavaju njegovu kvalitetu života. Kroz povijest, pristupi procjeni prošli su značajnu transformaciju, evoluirajući od subjektivnih opažanja i jednostavnih metoda do znanstveno utemeljenih, standardiziranih mjernih instrumenata. Dok su raniji pristupi bili primarno usmjereni na identificiranje nedostataka i problema, suvremene procjene sve više naglašavaju potencijale pojedinca i pružaju cjelovit uvid u njegove specifične potrebe. U prošlosti je također značajan dio procjena bio fokusiran na ispitivanje stavova, no danas je pristup širi i integriraniji.

Suvremena edukacijsko-rehabilitacijska procjena oslanja se na interdisciplinarne metode, uključujući standardizirane testove, intervjue i promatranje u prirodnim okruženjima. Tehnološki napredak omogućio je digitalizaciju procjena, što donosi veću preciznost, bržu obradu podataka i veću dostupnost alata. Međutim, i dalje postoji značajan nedostatak standardiziranih mjernih instrumenata za neka područja edukacijske rehabilitacije, što otežava potpunu validnost procjena.

Budućnost edukacijsko-rehabilitacijske procjene leži u razvoju fleksibilnih i adaptivnih alata. Takvi napretci omogućit će preciznije i sveobuhvatnije razumijevanje potreba korisnika, unaprijediti profesionalnu praksu i doprinijeti jačanju uloge edukacijske rehabilitacije u društvu. Kroz kontinuirano unaprjeđenje metoda procjene, cilj ostaje jasan – osigurati podršku koja je precizna i usmjerena na osnaživanje svakog pojedinca.

ključne riječi: edukacijska rehabilitacija, mjerni instrumenti, procjena

USMENA IZLAGANJA

KOMPETENTNOST, ODGOVORNOST I ZADOVOLJSTVO NA RADU EDUKACIJSKIH REHABILITATORA

Lea Putnik¹, prof.dr.sc. Lelia Kiš-Glavaš², Svea Kučinić²

¹Centar za rehabilitaciju Stančić, ²Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Važne čimbenike u profesionalnom identitetu i razvoju edukacijskih rehabilitatora čine područja kompetentnosti, odgovornosti na radu i zadovoljstva na radu. Cilj ovog istraživanja bio je steći uvid u samoprocjenu kompetentnosti, osjećaja odgovornosti na radu i zadovoljstva na radu edukacijskih rehabilitatora (N=137) na razini Republike Hrvatske, zaposlenih u sedam sustava (odgoj i obrazovanje, socijalna skrb, zdravstvo, profesionalna orijentacija/rehabilitacija i zapošljavanje, znanost, civilno društvo i samostalna djelatnost). U istraživanju je korištena kombinacija kvantitativnog i kvalitativnog pristupa. Rezultati istraživanja pokazali su srednje zadovoljstvo sudionika fakultetskim obrazovanjem, visoku razinu samoprocijenjenih kompetencija u pružanju podrške i u razumijevanju emocija drugih, te visok samoprocijenjen osjećaj odgovornosti. Najveće zadovoljstvo na radu sudionici su iskazali u odnosima s korisnicima i suradnicima. Utvrđene su pozitivne korelacije između samoprocijenjene kompetentnosti, osjećaja odgovornosti i zadovoljstva na radu. Također su utvrđene statistički značajne razlike ($p < 0,05$) u zadovoljstvu na radu s obzirom na završeni studij/modul sudionika istraživanja i na najvišu završenu razinu studija, te u osjećaju odgovornosti u odnosu na ukupne godine radnog staža u trenutnom području rada. U odgovorima na pitanja otvorenog tipa, sudionici su iskazali potrebu za kontinuiranim usvajanjem i razvojem širokog raspona kompetencija, od kojih se najviše ističu komunikacijske i socijalne vještine potrebne za uspješnu suradnju s roditeljima i obitelji korisnika, suradnicima i ostalim stručnjacima. Zaključno, unatoč visoko samoprocijenjenim pojedinim kompetencijama, potreban je dodatni razvoj specifičnih kompetencija, promicanje osjećaja odgovornosti te ulaganje u zadovoljstvo na radu kako bi se osigurali temelji za kvalitetno cjeloživotno učenje, daljnje unapređenje struke te kako bi se bolje odgovorilo na zahtjeve dinamičnog radnog okruženja edukacijskih rehabilitatora.

ključnih riječi: edukacijski rehabilitatori, kompetentnost, odgovornost na radu, zadovoljstvo na radu, profesionalni razvoj

kontakt: leaputnik4444@gmail.com

READY 4 SCHOOL, POUČAVANJE VJEŠTINAMA SPREMNOSTI ZA ŠKOLU KORIŠTENJEM METODA BIHEVIORALNE ANALIZE (TEACHING SCHOOL READINESS THROUGH AN ABA-BASED PRESCHOOL PROGRAMME), PRIKAZ ERASMUS+ PROJEKTA

Ljiljana Umićević, Ivana Sladić Kljajić

Centar za autizam, Zagreb

Projekt Ready4School proizašao je iz suradnje između šest europskih organizacija: Sveučilišta Masaryk (Češka), Vimodo ITD (Cipar), Innovation Hive (Grčka), Odessa Regional Academy (Ukrajina), Association for improving quality of life of people with autism spectrum disorders "Blue Firefly" (Sjeverna Makedonija) i Centra za autizam (Hrvatska). Tijekom trajanja projekta planirano je razviti i implementirati inovativni edukativni paket za odgojitelje koji rade s djecom s poremećajem iz spektra autizma (PSA) kao dio sveobuhvatnijeg sustava podrške. Poznato je da većini djece s PSA kao i njihovim učiteljima prijelaz iz predškolskog u školski sustav može biti veliki izazov. Nedavna istraživanja koja su proveli stručni timovi kao što su Rees i suradnici (2023.), Hálfðanardóttir i suradnici (2021.) te Gunning i suradnici (2019.) otkrili su da su za uspjeh djece u osnovnoj školi potrebne određene ključne vještine poput funkcionalne komunikacije, praćenje uputa, dijeljenje s drugima, samopomoć, sposobnost mirnog sjedenja, davanje priznanja i komplimenata te čekanje na učiteljevu pažnju. Na temelju tih istraživanja cilj projekta je povećati kvalitetu posebnih i inkluzivnih predškolskih programa za djecu s PSA te olakšati prijelaz iz predškolskog u osnovnoškolsko obrazovanje.

Povedena je procjena potreba koja je uključivala pregled postojeće literature i provedbu detaljnih intervjua s ravnateljima predškolskih ustanova, odgajateljima i drugim stručnjacima.

Na temelju toga potvrđeno je da postoji niz prepreka s kojima se djeca s autizmom suočavaju kada je u pitanju pristup osnovnoškolskom obrazovanju: neadekvatna procjena jakih strana, nedostatak pripreme za prijelaz u osnovnu školu, fizičke prepreke, prilagodba i izmjena nastavnog plana i programa te specijalizirana obuka učitelja i odgojitelja.

Svaka od otkrivenih prepreka otežava uključivanje djece s PSA u odgovarajuću, najmanje restriktivnu odgojno-obrazovnu sredinu. Navedeno ćemo nastojati postići s razvijenim projektnim rezultatima:

1. Alat za procjenu vještina spremnosti za školu. Uz Alat za procjenu u tijeku je razvoj digitalne aplikacije koja će omogućiti jednostavnu administraciju i interpretaciju

procjene te dati povratne informacije i preporuke za intervenciju na temelju rezultata procjene.

2. Predškolski kurikulum temeljen na procjeni.

3. Planovi poučavanja vještina spremnosti za školu. Osmišljen je i izrađen detaljan Plan poučavanja vještina spremnosti za školu na temelju Alata za procjenu i po principima bihevioralne analize.

4. Liste procjena za uspješno praćenje i evaluaciju napretka.

Tijekom travnja 2025. godine će se provesti pilot testiranje projektnih rezultata u Sjevernoj Makedoniji i edukacija trenera, a nakon toga će se održati edukacije u Zagrebu vezane uz projektne rezultate za odgojitelje i stručne suradnike u predškolskim i školskim ustanovama.

ključne riječi: liste procjena spremnosti za školu, planovi poučavanja, prijelaz, mobilna aplikacija za praćenje

kontakt: umicevicljiljana7@gmail.com

POUČAVANJE ODGOJITELJA METODAMA UPRAVLJANJA PONAŠANJEM KROZ DIGITALNU IGRU (EARLY CHILDHOOD BEHAVIOR MANAGEMENT TRAINING FOR PRESCHOOL TEACHERS THROUGH DIGITAL GAME) PRIKAZ ERASMUS+ PROJEKTA

Magdalena Jančec, Ana Ružić, Jelena Klopota

Centar za autizam, Zagreb

Ideja za projekt razvila se iz prepoznavanja i razumijevanja uloge predškolskih ustanova u razvoju djece te potrebe za osiguravanjem kvalitetne podrške odgojiteljima u stvaranju inkluzivnog i poticajnog okruženja za djecu s poremećajem iz spektra autizma u redovnim, ali i posebnim predškolskim ustanovama.

Koordinator Projekta je Institute for Studies in Social Inclusion, Diversity and Engagement (Irska), dok su partneri Centar za autizam, Vimodo ITD (Cipar), Presovska Univerzita V Presove (Slovačka), Infinity Design Labs (Francuska) i Association for Improving Quality of life of people with autism spectrum disorders “Blue Firefly” (Makedonija).

Kako se povećava broj djece s poremećajem iz spektra autizma (PSA) povećava se i potreba za kvalitetnom edukacijom stručnjaka koji rade s njima, kao i pružanje adekvatne podrške djeci s PSA-om. Kako je poznato da djeca s PSA često trebaju više podrške u aktivnostima svakodnevnog života, ali i u drugim aspektima razvoja različitih vještina, jasno je kako je dobro educirano osoblje ključno za razvoj i pružanje kvalitetnih usluga te podrške u zaštiti mentalnog zdravlja djece, ali i vlastitog. S druge strane, nedovoljno znanja i vještina u nošenju s izazovima koje rad s djecom s teškoćama često postavlja može nepovoljno utjecati na usluge koje se pružaju, povećanu anksioznost i stres primatelja usluga, a onda i na veću mogućnost profesionalnog sagorijevanja (Dillenburg i sur., 2016).

Specijalizirana podrška poput primijenjene analize ponašanja ključna je za uspjeh djece s dijagnozom PSA u predškolskim ustanovama (Spreckley, Boyd, 2009). Iz toga proizlazi da bi bilo dobro da odgojitelji prođu edukaciju o karakteristikama PSA i tehnikama upravljanja ponašanjem kako bi stvorili sigurno i poticajno okruženje za učenje za svu djecu, ali i smanjili vlastitu izloženost stresnim situacijama jačajući svoje kapacitete za nošenje s izazovnim ponašanjima djece s PSA-om.

Osnovni cilj ovog projekta je povećanje kvalitete podrške predškolskih ustanova poučavanjem odgojitelja znanstveno utemeljenim metodama rada baziranim na bihevioralnoj analizi. Ono što se također nameće kao jedan od ciljeva je povećanje svjesnosti i razumijevanja PSA te osnaživanje odgojitelja za lakše nošenje sa stresom.

Aktivnosti koje su se do sada u projektu realizirale su:

- izrađena web stranica projekta

- izrađen kurikulum za poučavanje odgojitelja (vodič za trenere, plan i program obuke)
- napisan priručnik za provođenje tehnika bihevioralne analize (priručnik za odgojitelje)
- izrađena je digitalna igra sa scenarijima iz svakodnevnog neposrednog rada.

Ovaj projekt dati će vrijedne resurse, vještine i materijale koji će moći biti od velike koristi za neposredan rad s djecom s PSA-om te nuđenjem određenih alata za upravljanje izazovnim ponašanjima doprinijeti smanjenju stresa u zahtjevnim situacijama.

ključne riječi: inkluzija, poremećaj iz spektra autizma, osnaživanje odgojitelja, upravljanje ponašanjem, profesionalno sagorijevanje

kontakt: aruzic1803@gmail.com

EDUKACIJSKI REHABILITATOR U OBITELJSKOM CENTRU - SPECIFIČNOSTI STRUČNOG RADA

Romana Misir

Obiteljski centar Područna služba Bjelovarsko-bilogorska, Bjelovar

Obiteljski centar kao javna ustanova socijalne skrbi, čiji osnivač je Republika Hrvatska, nezavisna je institucija visokokvalitetnih stručnjaka koja preventivnim aktivnostima, podrškom i edukacijama radi na stvaranju sigurnog okruženja, a svojim aktivnostima djeluje na podizanje kvalitete života u obitelji i zajednici te prevenciji mogućih teškoća na koje obitelj nailazi, ali osnažuje i pojedinca za rast i razvoj, a sve s ciljem stvaranja tolerantnog i uvažavajućeg društva.

Zaposlenici u Obiteljskom centru kroz svoje inovativne pristupe stručnog rada i suradnju s različitim dionicima jačaju obiteljske odnose, promiču psihofizičko zdravlje djece, mladih i odraslih te pružaju podršku različitim skupinama ljudi u zajednici. Također, uloga Obiteljskog centra je da u okviru svojih djelatnosti djeluje na suzbijanje diskriminacije i socijalnu isključenost, a svojim stručnim znanjima podrži i osnaži obitelji u kojima su djeca s teškoćama kako bi mogli razviti svoje pune potencijale.

Edukacijski rehabilitator zaposlen u Obiteljskom centru važna je karika stručnih radnika definiranih kao specijalista za kvalitetne, besplatne i dostupne socijalne usluge koje na visokoj stručnoj razini Obiteljski centar pruža.

ključne riječi: Obiteljski centar, edukacijski rehabilitator, specifičnosti rada

kontakt: Romana.Misir@socskrb.hr

ZVUKOTERAPIJA KAO SALUTOGENEZA

mr.sc. Koraljka Janeković

Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava, Zagreb

Što povezuje zvukoterapiju i salutogenezu? Iz mog su kuta gledanja ova dva pojma sinonimi. Salutogeneza podržava ono što je zdravo, a terapija zvukom također stimulira ono zdravo u nama, nije fokusirana na problem. Zvukoterapija je nježna, profinjena i suptilna, ali i vrlo moćna metoda koja nas momentalno i sigurno dovodi u suzvučje s nama samima i sa svime što nas okružuje. A to je put k unutarnjoj ravnoteži, a samim time i k zdravlju. Cilj rada je prezentirati na koji način zvučne metode, odnosno zvuk i vibracija djeluju na naše fizičko, mentalno i emocionalno tijelo i na koje načine doprinose blagostanju osoba s različitim vidovima teškoća. Također ću kratko izložiti što je fascija, što se događa s fascijom osoba s motoričkim teškoćama i kako zvučnom masažom doprinosimo zdravlju fascije. Na kraju ću reći par riječi o potrebi uvođenja zvukoterapije u sustav i prikazati iskustva zvukoterapijskog rada u COO Dubrava. Ukratko, temeljni cilj izlaganja je pružiti uvid u način na koji zvučne metode podržavaju psihotjelesno blagostanje osoba s različitim vidovima teškoća.

ključne riječi: zvukoterapija, zvučne metode, salutogeneza, osobe s teškoćama

kontakt: kjanekovic@yahoo.com

IZAZOVI U PREHRAMBENIM NAVIKAMA I AUTIZAM

Blanka Horvat¹, Franka Gavranić²

¹Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec

²Osnovna škola Blato

Teškoće u prehrani česta su i značajna pojava među autističnom djecom i odraslima, a njihove posljedice mogu biti dalekosežne. One često uključuju selektivnost u prehrani, odbijanje novih namirnica te osjetljivost na teksture, mirise, boje i okuse hrane. Autistična djeca također se mogu suočiti s izazovima poput prebrzog jedenja i gutanja hrane ili problema u održavanju pravilnih prehrambenih navika, kao što je jedenje za stolom. Autistična djeca često biraju ograničene vrste hrane poput kruha, peciva i instant jela, dok odbijaju mnoge druge vrste hrane, osobito povrće, voće, meso i mliječne proizvode. Takve prehrambene teškoće mogu dovesti do ozbiljnih nutritivnih deficita, što negativno utječe na zdravlje i razvoj djeteta. Pored toga, osjetilni i emocionalni izazovi mogu otežati prihvaćanje hrane, osobito u različitim okruženjima poput škole ili obitelji. Takvi problemi utječu na prehrambene navike, ali mogu imati i dugoročne posljedice na psihofizičko zdravlje što ih čini važnim područjem za pravovremenu procjenu i primjeren oblik intervencije.

Za autistične osobe, rutina i predvidljivost često su ključni faktori koji stvaraju osjećaj sigurnosti, stoga je uloga edukacijskog rehabilitatora razviti specifične strategije koje pomažu u proširivanju prehrambenih navika i smanjuju frustracije povezane s obrokom. Jedna od učinkovitih metoda intervencije prikazanih u ovom radu uključuje korištenje slikovnih kartica, vizualnih rasporeda i prikaza obroka koje mogu olakšati razumijevanje i prihvaćanje novih namirnica. Vizualna podrška pomaže u stvaranju predvidljivog okruženja, smanjuje anksioznost i motivira dijete na aktivno sudjelovanje u prehrambenom procesu. Osim vizualne podrške, djelotvorna je strategija postepenog izlaganja novim vrstama hrane, koja omogućuje postepeno navikavanje na različite okuse i teksture bez osjećaja frustracije. Pozitivna potkrepljenja poput nagrada ili pohvala, također su vrlo motivirajuća jer omogućuju djetetu osjećaj uspjeha u procesu prihvaćanja nove hrane. Osim toga, važno je stvoriti mirnu i predvidljivu atmosferu za vrijeme obroka, smanjujući distrakcije i stresore koji mogu ometati proces hranjenja. Korištenje socijalnih priča također može biti korisno jer pomaže autističnoj djeci da bolje razumiju što se očekuje od njih tijekom obroka i kako se ponašati u društvenim situacijama vezanim uz hranu. Stvaranje rutine i uključenje djeteta u pripremu hrane također može povećati njegov interes za obrok i olakšati prihvaćanje novih namirnica.

Primjeren oblik strategije u kombinaciji s pravovremenim intervencijama i podrškom, može značajno pomoći u prevladavanju prehrambenih teškoća te osigurati zdraviji i kvalitetniji način života za autistične osobe.

ključne riječi: teškoće u prehrani, autizam, strategije podrške

kontakt: blanka.horvat89@gmail.com

Napomena:

U radu se koristi termin "autistični" sukladno istraživanju <https://www.atipicni.hr/koristenje-jezika-u-istrazivanju-autizma/>

STRESOGENI ČIMBENICI KOD STRUČNJAKA KOJI RADE S DJECOM I MLADIMA S VEĆIM I VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Karlo Zupičić, dr. sc. Vanja Marković

Škola za odgoj i obrazovanje – Pula

U radu se prikazuju preliminarni rezultati istraživanja koje ima za cilj utvrditi čimbenike koji izazivaju stres i uznemirenost kod stručnjaka koji rade s djecom i mladima s većim / višestrukim teškoćama u razvoju. Istraživanje profesionalnog stresa i stresogenih čimbenika sve češće je predmet istraživanja u različitim područjima ljudskog djelovanja. Jedno od tih područja, u okviru kojeg stres, stresogeni čimbenici i njihov utjecaj na funkcioniranje pojedinca svakako nije dostatno istražen, jest područje rada s djecom i mladima s većim i višestrukim teškoćama u razvoju. Pojačana izloženost stresu može dovesti do otuđenja, absentizma, osjećaja istrošenosti, a ima i znatan utjecaj na tjelesno i mentalno zdravlje pojedinca. Dosadašnja istraživanja stresogenih čimbenika ukazuju kako se oni uglavnom nalaze u sferi pretjerane opterećenosti svakodnevnim poslom, višestrukih uloga, pritisaka zbog očekivanja roditelja i ponašanja učenika. U izlaganju će biti predstavljeni preliminarni rezultati istraživanja stresa i stresogenih čimbenika kod stručnjaka s područja Republike Hrvatske koji rade s djecom i mladima s većim i višestrukim teškoćama u razvoju. Istraživanje je imalo za cilj identificirati koji su, prema procjeni samih stručnjaka, najčešći čimbenici koji dovode do stresa u radu. Rezultat istraživanja čini Upitnik stresogenih čimbenika kod stručnjaka koji rade s djecom i mladima s većim i višestrukim teškoćama u razvoju koji će biti upotrijebljen za stjecanje dubljeg uvida u navedeno problemsko područje.

ključne riječi: stručnjaci, djeca i mladi s većim i višestrukim teškoćama u razvoju, stresogeni čimbenici

kontakt: karlo.zupicic@gmail.com
vanja.markovic@skole.hr

IZAZOVI NOŠENJA UČITELJA EDUKACIJSKO-REHABILITACIJSKOG PROFILA U POSEBNIM USTANOVAMA RH S AGRESIVNIM, AUTOAGRESIVNIM I DESTRUKTIVNIM PONAŠANJIMA UČENIKA S AUTIZMOM

Irena Dukić

Osnovna škola Voštarnica-Zadar

Ravnatelj 35 posebnih školskih ustanova u RH, od kojih je 23 pod MZOM, zatražili su u siječnju 2025. preko HUROŠ-a podršku i rješenja od MZOM, zbog ozbiljno narušene sigurnosne situacije u posebnim ustanovama. Razlog tome je sve veći broj slučajeva težih oblika agresije učenika s TUR prema osoblju posebnih ustanova, koji rezultiraju tjelesnim ozljedama za koje se traži liječnička pomoć i koje predstavljaju ozljede na radu, a nerijetko dovode do trajnih posljedica za zdravlje ozlijeđenih radnika. Najčešće su agresiji izloženi učitelji edukatori-rehabilitatori, koji zbog izloženosti ozljedama daju otkaz, idu na dugotrajna bolovanja i traže zaštitu od strane ravnatelja, Hrvatske komore edukacijskih-rehabilitatora i SHU. Pojava je prisutna u posebnim ustanovama već dugi niz godina, ali u zadnjih 10-tak godina se pojavnost značajno višestruko povećala, zbog trenda stalnog povećanja broja učenika s autizmom u svim tim ustanovama, a upravo oni u najvećoj mjeri ispoljavaju spomenuta ponašanja. U posljednjih 10 godina broj učenika s autizmom u 25 posebnih ustanova porastao je za 587 odnosno za 300%. Obzirom da se radi o vrlo kompleksnom problemu prikazat će se analizu postojećeg stanja vezano za agresiju učenika u posebnim ustanovama u RH kao i postojeći pravni okvir koji nije dostatan za postupanje u ovim slučajevima. Neki od prijedloga ravnatelja posebnih ustanova prema MZOM za rješavanje spomenutog problemu su bili donošenje *Pravilnika o postupanju u slučajevima težih oblika nepoželjnih ponašanja učenika s teškoćama u razvoju, Zakonom o odgoju i obrazovanju* propisati mogućnost privremenog udaljavanja s odgojno-obrazovnog procesa u školi učenika s teškoćama u razvoju koji su počinili teže nepoželjno ponašanje, osigurati svim posebnim ustanovama zapošljavanje zdravstvenih radnika (medicinskih tehničara/sestara i njegovatelja) u skladu člankom 23. stavkom 2. *Pravilnika o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi* (NN 34/14, 40/14, 103/14, 102/2019), osigurati svim posebnim ustanovama koje imaju 50 ili više učenika stručnog suradnika psihologa s punim radnim vremenom, omogućiti dosljednu primjenu odredbi *Pravilnika o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi* u posebnim ustanovama, osigurati svim posebnim ustanovama RH financijska sredstva iz državnog proračuna za žurno osposobljavanje svih učitelja edukacijsko-rehabilitacijskog profila, predmetnih učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja za bihevioralne metode rada s učenicima kao i obuke za prevenciju i postupanje u kriznim situacijama s težim agresivnim ponašanjima učenika poput *PCM* (Professional Crisis Management) ili *TEAM TEACH*, osigurati da fakulteti koji imaju studijske programe za magistre edukacijske rehabilitacije, prilagode spomenute

programe u smislu uspostavljanja studijskih smjerova, u svrhu osposobljavanja najvećeg broja studenata za rad s učenicima s autizmom zbog stalnog rasta broja tih učenika.

ključne riječi: učitelji edukacijsko-rehabilitacijskog profila, agresivna ponašanja učenika, porast broja učenika s autizmom, osposobljavanje u bihevioralnim metodama

kontakt: irena.dukic@skole.hr

PREVENCIJA OZLJEDA UČITELJA I EDUKACIJSKIH REHABILITATORA ZA VRIJEME PROVOĐENJA NASTAVE SA UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Igor Sedlanić, Valerija Mihac Jertec

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica

Nastavni proces sa učenicima s teškoćama u razvoju ponekad može biti vrlo izazovan, pa čak i opasan za zdravlje pojedinca, odnosno moderatora sata. Rizici za nastanak ozljede na radu ovisi o predmetnom području koje se podučava, pa tako nije isto da li se radi o nastavi koja se provodi u učionici, kuhinji, sportskoj dvorani ili igralištu.

Prevenција ozljeda učitelja odnosno edukacijskih rehabilitatora je skup mjera koje teže očuvanju zdravlja pojedinca. Izreka „Zdravlje nije sve, ali bez zdravlja, sve je ništa.” Artura Šopenhauera, nam govori kako je osnova ljudskog funkcioniranja zapravo zdravlje. Mjere prevencije i očuvanja zdravlja dolaze do izražaja u situacijama koje se ne pojavljuju često, odnosno koje su izazovne te mogu rezultirati ozljedom ili oštećenjem. Značajka ozljede je akutnost nastanka, dok je oštećenje kroničnog karaktera.

Briga o zdravlju učitelja, edukacijskih rehabilitatora, pomoćnika u nastavi i svih učesnika u nastavnom procesu zapravo se svodi na osobni rast svakog pojedinca, a područja koja bi trebala sadržavati su redovita tjelesna aktivnost, osnove samoobrane te briga o mentalnom zdravlju.

Redovitim tjelesnim vježbanjem uvelike smanjujemo mogućnost svih ozljeda koje se mogu dogoditi u nastavnom procesu. Najviše je povezana sa oštećenjima kroničnog karaktera (pravilno podizanje tereta, kritične zone lokomotornog aparata...). Osnovna znanja samoobrane dolaze do izražaja kod ozljeda akutnog karaktera, padova, fizičkih nasrtaja ili napada, te raznih udaraca. Mentalno zdravlje je također vrlo bitno posebno u stresnim situacijama i kada je potrebno brzo donositi odluke. Mirnoća u svim situacijama i strpljenje karakteristika je dobrih učitelja, edukacijskih rehabilitatora na sve izazovne oblike ponašanja učenika s teškoćama u razvoju.

Najveću odgovornost za sebe, za vlastito zadovoljstvo i upravljanje stresom imamo mi sami, stoga je vrlo bitno paziti na sebe i na svoje zdravlje, te posvetiti se sebi i kvalitetno uložiti vrijeme. Mi smo ti koji odlučujemo kako ćemo doživjeti utjecaje oko nas. Važno je osvijestiti da imamo izbor, da imamo mogućnost utjecaja na vlastiti život te da je odgovornost za sebe upravo na nama.

ključne riječi: prevencija ozljeda, tjelesna aktivnost, samoobrana, mentalno zdravlje

kontakt: isedlan@gmail.com

GROWTH MINDSET PRISTUP U RADU EDUKACIJSKIH REBABILITATORA

Matea Vukas, Mirela Szabo

Osnovna škola Josipa Matoša Vukovar

Profesionalni razvoj svakog odgojno-obrazovnog djelatnika svoje uporište pronalazi u zakonskoj obvezi stručnog usavršavanja koji je propisan Pravilnikom o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika (Narodne novine 94/2013) ali isto tako proizlazi iz osobne, intrinzične motiviranosti pojedinca, njegove spremnosti za učenjem da se profesionalno razvija u skladu s vlastitim interesima. Završetkom formalnog obrazovanja stječemo diplomu i započinjemo sa svojim radom i djelovanjem unutar struke kojoj pripadamo. Jedan od načina kroz koje se odgojno-obrazovnim djelatnicima otvara put ka profesionalnome razvoju svakako je svima već poznat Erasmus+ program, koji se smatra najvećim programom Europske unije za obrazovanje i osposobljavanje, mlade i sport. Program se provodi u više različitih područja: odgoj i opće obrazovanje, strukovno obrazovanje i osposobljavanje, visoko obrazovanje, mladi i sport, a projekti koji se financiraju mogu biti usmjereni na mobilnosti učenika i učitelja (tzv. „KA1“ projekti), ili suradnju s inozemnim ustanovama (tzv. „KA2“ projekti). Mobilnosti učitelja mogu biti organizirane u vidu poučavanja, strukturiranih tečajeva, te aktivnosti praćenja rada. Trajno sudjelovanje u ovim aktivnostima mobilnosti omogućuje Erasmus akreditacija, zamišljena kako bi omogućila jednostavnije sudjelovanje i trajniji pristup financiranju mobilnosti.

Edukacijski rehabilitatori su pomagačka struka koja djeluje kroz sve sustave (sustav odgoja i obrazovanja, sustav zdravstvene zaštite te sustav socijalne skrbi), a njihovo djelovanje usmjereno je na pomaganje drugima kako bi riješili njihove probleme, nedoumice i teškoće. Kako navodi Fulgosi-Masnjak i sur. (2008) „pomagači“ često imaju vrlo izražen altruistički, nematerijalni i humanistički sklop životnih i profesionalnih vrijednosti“, no pomagačka zanimanja su izrazito stresna zbog izravne komunikacije s osobama koje trebaju stručnu pomoć. U sklopu ovoga rada biti će izneseni ključni elementi Growth mindset pristupa osobnog i profesionalnog razvoja iz perspektive profesionalnog razvoja edukacijskih rehabilitatora. Fokus će biti stavljen na jake strane ovoga pristupa koji utječu na rad edukacijskih rehabilitatora, ali i koje su sve prednosti primjene ovoga pristupa u radu s učenicima s teškoćama u razvoju.

ključne riječi: growth mindset, Erasmus akreditacija, edukacijski rehabilitatori, osobni i profesionalni razvoj stručnjaka, učenici s teškoćama u razvoju.

kontakt: mateavukas7@gmail.com

MEDIJSKO PREDSTAVLJANJE OSOBA S INVALIDITETOM

Željka Šemper

CPRZ, Zagreb, HKR, Zagreb

Nesumnjivo je da su danas mediji vrlo moćan alat u kreiranju javnoga mnijenja i pozicioniranja određenih skupina u društvu. Osobe s invaliditetom (OSI) oduvijek su bile marginalizirane, a odnos prema njima još uvijek nije u skladu s pravima iz UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. To se možda najviše vidi kroz načine predstavljanja i prigodne priloge o njima u medijima, osobito povodom Međunarodnog dana OSI. Hrvatski katolički radio od svojih je početaka imao posebne emisije koje su bile posvećene temama od interesa za OSI, ali isto tako i u drugim emisijama daju prostora osobama s invaliditetom. Ponudu Hrvatskog katoličkog radija 2018. godine da uređujem i vodim emisiju tematski vezanu za OSI, prepoznala sam kao mogućnost davanja svoga osobnog, ali i doprinosa edukacijsko-rehabilitacijske struke neutraliziranju stereotipa prema OSI i omogućavanja da oni sami, bez obzira na vrstu i stupanj njihova invaliditeta, govore o sebi i izražavaju gdje se žele i imaju pravo pozicionirati u društvu. Emisija „Evo čovjeka“ mijenjala je, ovisno o dogovoru s glavnim urednikom, trajanje i termine emitiranja, a gosti su bile OSI, roditelji djece s teškoćama u razvoju, edukacijski rehabilitatori, ravnatelji ustanova... Važno je naglasiti kako je u ovih gotovo sedam godina stvorena jedna velika mreža ljudi dobre volje, a tijekom provođenja EU projekta „Novi valovi dobrote“, u kojem sam unutar HKR-a sudjelovala, održala sam i edukaciju za kolege novinare o osobitostima različitih invaliditeta i terminologiji te načinima komunikacije s OSI. Moja prisutnost na radiju i način na koji pristupam temama od interesa za OSI poticaj su i drugim novinarima na HKR-u da u svome radu ne zaobilaze OSI.

ključne riječi: osobe s invaliditetom, mediji, stereotipi

kontakt: zeljkasemper@gmail.com

PROBLEM SIGURNOSTI U POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA IZ PERSPEKTIVE RAVNATELJA

Đana Baftiri

Srednja škola-Centar za odgoj i obrazovanje, Zagreb

Školske godine 2023./24. prikupljeni su podatci od strane ravnatelja posebnih odgojno-obrazovnih ustanova o nasilju nad edukacijskim rehabilitatorima i ostalim radnicima od strane učenika s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja. Dostavljeni su podatci za 24 ustanove.

Ravnatelji su detektirali problem sve većeg broja ugrožavajućih, opasnih, agresivnih, autoagresivnih i destruktivnih ponašanja učenika s većim i višestrukim teškoćama u razvoju te posljedično ozljeđivanja nastavnika, stručnih suradnika i drugih radnika koji su najizloženiji u takvim situacijama. Samim time ravnatelji smatraju kako je sigurnost radnika u posebnim ustanovama značajno narušena.

Na temelju dostavljenih podataka ravnatelja posebnih ustanova utvrdili smo između ostaloga sljedeće:

- 65 % ravnatelja se izjasnilo da je u šk. god. 2023./2024. došlo do povećanja slučajeva fizičkog nasilja nad radnicima ustanova od strane učenika zbog povećanja broja učenika s autizmom
- u 8 spomenutih ustanova fizičko nasilje se događa svakodnevno, svakog trenutka, više od 300 puta godišnje i učestalo.
- u 5 ustanova fizičko nasilje se događa 60-450 puta godišnje, a u 5 svakodnevno pa ga je nemoguće prebrojiti.

Trenutni i postojeći zakon, pravilnici i protokoli se ne mogu primijeniti na učenike s teškoćama u razvoju s ugrožavajućim oblicima ponašanja, a obzirom da posljedično izricanje pedagoških mjera nije primjenjivo. Zbog toga žurno trebamo pravno uporište za privremeno udaljšavanje učenika s ugrožavajućim ponašanjem iz odgojno-obrazovnog procesa onda kada isti ugrožavaju osobnu i tuđu sigurnost.

Posljedično zbog otežane sigurnosne situacije u posebnim ustanovama je značajno narušena psihološka sigurnost svih radnika, stvara se klima straha, bespomoćnosti i nesigurnosti.

Na temelju rezultata ankete, ravnatelji između ostaloga predlažu:

- Novu zakonsku regulativu za privremeno udaljšavanje učenika nakon teškog fizičkog nasilja dok se ne provede procjena.
- Superviziju za učitelje (65,5%).
- Specifične edukacije radnika (65,5%).
- Podršku zdravstvenog sustava i zapošljavanje stručnjaka (psihijatarata).

- Zakonsku obvezu roditelja da na zahtjev škole odvedu dijete na procjenu i liječenje od strane psihijatra.
- Edukacije roditelja o strategijama za prevenciju agresivnog ponašanja.
- Poboljšanje uvjeta rada i osiguranje izolacijskih soba itd.

ključne riječi: sigurnost, fizičko nasilje, nova zakonska regulativa

kontakt: dana.baftiri@skole.hr

PREDIKTORI OBITELJSKOG FUNKCIONIRANJA U OBITELJI DJECE S POREMEĆAJEM IZ AUTISTIČNOG SPEKTRA: ULOGA ALEKSITIMIJE U RODITELJA

Radoslav Kosić

Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka

Cilj istraživanja: Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost roditeljske aleksitimije s obiteljskim funkcioniranjem u obiteljima djece s poremećajem iz autističnog spektra (PSA) u usporedbi s obiteljima djece tipičnog razvoja (TR).

Ispitanici i metode: U istraživanju je sudjelovalo 120 roditelja djece s PSA i 120 roditelja djece TR. Korišteni su instrumenti za samoprocjenu koji su obuhvaćali mjerenje aleksitimije, roditeljskog stresa, obiteljskog iskustva s autizmom, otpornosti, kognitivno emocionalne regulacije, socijalne podrške te obiteljske adaptabilnosti i kohezije. Analiza podataka uključivala je testove normalnosti, deskriptivnu statistiku, usporedbu skupina (t-test, Mann-Whitney U, χ^2 test, ANOVA) te multivarijatnu regresijsku analizu za ispitivanje odnosa aleksitimije roditelja i obiteljskog funkcioniranja.

Rezultati: Analiza rezultata je pokazala da roditelji djece s PSA imaju višu razinu aleksitimije u odnosu na roditelje djece TR. Aleksitimija je značajno povezana s lošijom obiteljskom kohezijom i adaptabilnošću, otežavajući emocionalnu interakciju i ukupno obiteljsko funkcioniranje. Također, roditelji djece s PSA doživljavaju veći roditeljski stres, koriste negativne strategije suočavanja i percipiraju nižu razinu socijalne podrške. Aleksitimija ima izravan negativan utjecaj na obiteljsku koheziju, neovisno o povećanom stresu ili smanjenoj otpornosti obitelji. Ključni prediktori boljeg obiteljskog funkcioniranja uključuju niže razine stresa, višu socijalnu podršku i korištenje pozitivnih strategija regulacije emocija.

Zaključak: Ovi nalazi ističu važnu ulogu aleksitimije u roditelja u oblikovanju obiteljske dinamike i naglašavaju potrebu za intervencijama koje će jačati emocionalnu komunikaciju, smanjivati stres i povećavati socijalnu podršku, kao i osnažiti otpornost obitelji kroz mreže podrške i edukativne programe. Buduća istraživanja trebala bi se usredotočiti na dugoročne učinke aleksitimije i drugih psihosocijalnih čimbenika na obiteljsko funkcioniranje te ispitivanje učinkovitosti različitih intervencijskih pristupa.

ključne riječi: poremećaj iz autističnog spektra, afektivni simptomi, obitelj, psihosocijalno funkcioniranje, roditelji

kontakt: radoslav.kosic@uniri.hr

ZAPOŠLJAVANJE I RAD OSOBA S INVALIDITETOM POD POSEBNIM UVJETIMA – PRIKAZ PODRŠKE I SURADNJE

Mirna Barbarić, Dubravka Žderić

Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Zagreb

Osobe s invaliditetom se u Republici Hrvatskoj zapošljavaju na otvorenom tržištu rada ili pod posebnim uvjetima, uz obvezu osiguranja razumne prilagodbe od strane poslodavca. Zakonska regulativa detaljno definira sustav zapošljavanja, a obuhvaća više dionika, Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Zavod), centre za profesionalnu rehabilitaciju te poslodavce.

Izlaganjem će se ukratko predstaviti model zapošljavanja osoba s invaliditetom, prvenstveno zapošljavanja pod posebnim uvjetima. Pod posebnim uvjetima osoba s invaliditetom može se zaposliti kod poslodavaca koji su stekli status zaštitne ili integrativne radionice.

Istaknut će se suradnja među stručnjacima svih dionika te značaj podrške osobama s invaliditetom i poslodavcima tijekom zapošljavanja i rada.

Stručna podrška osobama s invaliditetom, pod koordinacijom Zavoda, najčešće započinje u centru za profesionalnu rehabilitaciju, a nastavlja se kod poslodavca.

Važnost zapošljavanja sve je više prepoznata što potvrđuju i statistički podaci prikazani ovim radom. Podaci ukazuju na povećanje broja zaštitnih i integrativnih radionica te zaposlenih osoba s invaliditetom. Statističkim podacima prikazat će se i učestalost zapošljavanja osoba s različitim teškoćama koji govore o postupnom povećanju zapošljavanja osoba s višestrukim teškoćama u RH.

Naše aktivnosti usmjerene su na daljnji razvoj sustava rada, mjera podrške te suradnju među navedenim dionicima, s ciljem povećanja broja zaposlenih osoba s invaliditetom te poboljšanja radnih uvjeta osoba s invaliditetom.

ključne riječi: zapošljavanje, osobe s invaliditetom, posebni uvjeti, stručna podrška, suradnja

kontakt: mbarbaric@zosi.hr
dzderic@zosi.hr

PRIMJENA NOVIH POSEBNIH PLANOVA I PROGRAMA U CENTRU ZA AUTIZAM ZAGREB

Sanja Šimek

Centar za autizam Zagreb

Glavni cilj učenja i poučavanja svih učenika je pružiti im kvalitetno obrazovanje. Kada su u pitanju učenici s većim i/ili višestrukim oštećenjima, pa i učenici s poremećajem iz spektra autizma, najvažnije je učiti ih i poučavati u skladu s njihovim individualnim, svakom učeniku primjerenim i na učenika usmjerenim pristupom jer jedino na taj način možemo omogućiti i stvoriti uvjete za zadovoljenje njihovih odgojno-obrazovnih potreba i omogućiti im postizanje njihovih najviših odgojnih i obrazovnih postignuća.

S primjenom novih posebnih programa smo započeli ove školske godine. Nakon dugog niza godina, smo dobili programe koji su usmjereni na odgojno-obrazovne ishode učenja, za razliku od prijašnjih nastavnih programa koji su se temeljili na odgojno-obrazovnim sadržajima. U skladu s novim programima, poučavanje učenika s većim i/ili višestrukim oštećenjima usmjereno je na razvijanje učenikovih kompetencija, a ishodi učenja na učenikove sposobnosti, razvojne osobitosti i njegove jake strane.

Cilj je rada upoznati sudionike konferencije s iskustvom primjene novih posebnih programa, kod nas, u Centru za autizam Zagreb, do sada. U Centru za autizam imamo učenike koji se školuju i po članku 8.4 i po članku 9. U procesu nastave koristimo i PP OŠ i PP SK i PP SKA. Kako su se učitelji snašli s novim i drugačijim načinima rada, s novim i drugačijim prilagodbama, pristupima u radu, metodama,...? Koje su promjene i s kojim izazovima se učitelji susreću u nastavi, a s kojima u produljenom stručnom postupku. Kako primjena novih / drugačijih metoda utječe na same učenike?

Kako su učitelji i stručni suradnici prihvatili drugačiju organizaciju rada s obzirom na nove planove i programe? Odgovaraju li novi planovi samim učenicima? Kako se s novim/drugačijim planom rada i novim predmetnim kurikulumima nose roditelji/skrbnici naših učenika?

Kroz izlaganje se namjerava informirati sudionike o promjenama sa kojima se, u zahtjevnom procesu učenja i poučavanja, suočavaju kako učitelji i stručni suradnici, tako i sami učenici te njihovi roditelji/skrbnici.

ključne riječi: učenik s većim i/ili višestrukim oštećenjima/učenik s poremećajem iz spektra autizma, posebni kurikuli, prilagodba

kontakt: sanjasimek@yahoo.com

SOCIOMETRIJA U SVRSI INKLUZIJE

Luka Femec, Radmila Popović

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica

Cilj ovog rada je prikazati rezultate sociometrije u školama na području Koprivničko-križevačke županije u razredima koje pohađaju učenici s teškoćama. Sociometrija je metoda istraživanja socijalnih odnosa unutar skupina, posebno korisna u obrazovnom kontekstu. Omogućuje mjerenje i analizu međusobnih odnosa članova skupine, poput simpatija, preferencija i stupnja prihvaćenosti, koristeći alate poput upitnika i grafičkih prikaza (sociograma).

Učenici s teškoćama suočavaju se s različitim preprekama, uključujući fizičke, intelektualne, emocionalne i komunikacijske teškoće, koje mogu ograničiti njihovu sposobnost sudjelovanja u društvenim aktivnostima i interakcijama s vršnjacima. Posljedice toga često uključuju osjećaj socijalne izolacije, niže samopouzdanje i manju motivaciju za školske aktivnosti. Sociometrija pomaže u prepoznavanju njihove pozicije u razredu – identificira jesu li prihvaćeni među vršnjacima, nalaze li se na marginama socijalnih mreža ili imaju podršku određenih članova skupine.

Rezultati sociometrijskih istraživanja često otkrivaju da učenici s teškoćama zauzimaju niži socijalni status, što može voditi do njihove marginalizacije. Prepoznaju se obrasci poput izolacije, gdje su ti učenici rijetko birani za grupne aktivnosti, te centralnosti, koja pokazuje koliko su uključeni u mreže prijateljstva. Također, sociometrija može otkriti prisutnost pozitivnih odnosa, poput podrške od strane pojedinih vršnjaka, što je ključ za njihov osjećaj pripadnosti.

Na temelju ovih spoznaja moguće je razviti strategije za poticanje inkluzije. Jedna od njih je organizacija grupnih aktivnosti i suradničkog učenja, gdje svi učenici imaju priliku zajednički raditi na zadacima, čime se smanjuje socijalna distanca. Edukacija vršnjaka o važnosti prihvaćanja različitosti i razvijanja empatije prema učenicima s teškoćama također doprinosi stvaranju pozitivnijeg razrednog ozračja. Nastavnici imaju ključnu ulogu u promicanju inkluzivnih praksi, uključujući aktivno usmjeravanje socijalnih interakcija i prepoznavanje mogućih oblika diskriminacije. Osim toga, angažman stručnih službi, poput pedagoga i psihologa, osigurava razvoj individualiziranih programa podrške koji doprinose socijalnoj i emocionalnoj dobrobiti učenika.

Sociometrija se u ovom kontekstu ne koristi samo za analizu, već i za praktično unapređenje inkluzije. Stvaranje inkluzivnog razrednog okruženja donosi brojne prednosti, ne samo za učenike s teškoćama, već i za njihove vršnjake, koji kroz zajedničko učenje razvijaju socijalne vještine, empatiju i pozitivne stavove prema različitostima.

Zaključno, sociometrija je vrijedan alat za razumijevanje i poboljšanje socijalnih odnosa među učenicima te za poticanje inkluzivnih praksi. Njena primjena omogućuje prepoznavanje izazova s kojima se suočavaju učenici s teškoćama i pruža smjernice za

njihovo uspješno uključivanje u razrednu zajednicu. Na taj način doprinosi se razvoju obrazovnog sustava temeljenog na jednakosti, prihvaćanju i uzajamnom uvažavanju.

ključne riječi: sociometrija, učenici s teškoćama, vršnjaci

kontakt: lfemec@gmail.com

PROFESIONALNI IDENTITET U INKLUZIVNOM OBRAZOVANJU: IZAZOV ILI PRILIKA?

Dijana Toljanić, Ana Marinić
Osnovna škola Podmurvice, Rijeka

Inkluzija je odgojno-obrazovni model u kojem učenici s razvojnim poteškoćama prate nastavu zajedno s učenicima bez poteškoća, polazeći od ideje da će učenici s poteškoćama biti uspješniji u stjecanju iskustava i učenju vještina u redovnom nego u izoliranom okruženju. Ovdje je riječ o obostranoj koristi: učenici s poteškoćama bit će motivirani primjerom vršnjaka, dok će učenici bez poteškoća razviti senzibilitet i učiti empatiji.

Ovaj model, koji je u Hrvatskoj ozakonjen još 1980. godine, isprva se primjenjivao skromno, no posljednjih 20 godina postao je sastavni dio školske prakse. Inkluzija nije samo osigurano mjesto u školi i razredu, već proces, projekt i filozofija koja podrazumijeva uključivanje, prihvatanje, pripadanje i zajedništvo. Uspješna inkluzija zahtijeva aktivno sudjelovanje svih učenika, s opcijama prilagođenim njihovim potrebama i interesima. Kako bi inkluzija funkcionirala, potreban je kontinuirani napor i ulaganje, od pojedinca do institucija i države.

Osjećaj uključenosti nije ograničen samo na fizičke i kognitivne poteškoće, već obuhvaća čitav niz različitosti u pogledu sposobnosti, iskustava, ponašanja, dobi i mentalnog zdravlja. Iako inkluzija ima snažno etičko i pravno uporište, postoje i praktični izazovi. Na primjer, kako balansirati prava učenika s poteškoćama i prava ostalih učenika, učitelja i roditelja? Kako postupiti u uvjetima ograničenih resursa i nedostatne podrške? Ovaj rad bavit će se analizom konkretnih izazova iz prakse te razmatranjem mogućih rješenja za uspješnu provedbu inkluzije u školama.

ključne riječi: inkluzija, pravo, poteškoće, ponašanje, mentalno zdravlje

kontakt: dijana.toljanic@skole.hr

S ČIM JE POVEZANO RODITELJSKO PONAŠANJE PREMA DJECI U OBITELJIMA DJECE S RAZLIČITIM TEŠKOĆAMA?

Marijana Vrankić Pavon, prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić
Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb

Na ponašanje roditelja prema djeci utječu različiti čimbenici, a odgajanje djeteta s teškoćama roditeljima donosi specifične izazove. Razumijevanje čimbenika povezanih s roditeljskim ponašanjem važno je u kontekstu proučavanja utjecaja roditelja na prilagodbu i razvojne ishode djeteta. U ovom istraživanju sudjelovalo je 315 roditelja djece s različitim teškoćama i 552 roditelja tipične djece osnovnoškolske dobi. Roditelji su u anketnom upitniku davali odgovore na sociodemografska pitanja i procijenili svoje ponašanje prema djeci (roditeljsku podršku, restriktivnu kontrolu i permisivnost) pomoću Upitnika roditeljskog ponašanja (URP29; Keresteš i sur., 2012). Također, davali su podatke o djetetovoj primarnoj teškoći, dodatnim teškoćama, razini nepoželjnih ponašanja i samostalnosti. Rezultati istraživanja pokazuju da između roditelja djece s teškoćama i roditelja tipične djece nema razlika u roditeljskoj podršci, restriktivnoj kontroli i permisivnosti. Međutim, roditelji djece s teškoćama prilagođavaju svoje ponašanje ovisno o djetetovoj teškoći, učestalosti nepoželjnih ponašanja i razini samostalnosti u brizi o sebi. Rezultati pokazuju da roditelji djece s oštećenjem sluha i ADHD-om pružaju svom djetetu više roditeljske podrške, dok roditelji djece s PSA i roditelji djece s IT to rjeđe čine. Također, u onim obiteljima u kojima djeca s teškoćama imaju češća nepoželjna ponašanja, roditelji primjenjuju manje roditeljske podrške (rjeđe argumentiraju svoje odluke i pravila, rjeđe koriste induktivno rezoniranje i sl.). Djetetova samostalnost u brizi o sebi negativno predviđa roditeljsku podršku kod roditelja djece s teškoćama. Restriktivnu kontrolu u odgoju djeteta više primjenjuju mlađi roditelji, roditelji koji odgajaju dijete s oštećenjem sluha i roditelji djece s ADHD-om, dok je rjeđe primjenjuju roditelji djece s PSA. Također, roditelji koji se češće suočavaju s nepoželjnim ponašanjima svog djeteta, češće primjenjuju restriktivnu kontrolu u odgoju. Permisivnost u odgoju nije povezana s karakteristikama djeteta s teškoćama, ali utvrđeno je da su mlađi roditelji općenito permisivniji od starijih. Zaključak ovog istraživanja je da roditelji djece s teškoćama prilagođavaju svoje ponašanje djetetovim potrebama. Učestala nepoželjna ponašanja mogu se nepovoljno odraziti na odnos između roditelja i djeteta te dovesti do izbora manje optimalnih odgojnih strategija. U radu s roditeljima djece s teškoćama edukacijski rehabilitatori roditeljima mogu dati praktične smjernice za nošenje s nepoželjnim ponašanjima i poticanje pozitivnog odnosa između roditelja i djeteta. U školskom kontekstu edukacijski rehabilitatori mogu u individualizirani kurikulum za svakog učenika implementirati poučavanje vještinama brige o sebi kako bi se poticala samostalnost učenika s teškoćama, a time doprinijelo i kvaliteti života njihove obitelji.

ključne riječi: roditeljsko ponašanje, djeca s teškoćama, briga o sebi, nepoželjna ponašanja, strategije podrške

kontakt: marijana.vrankic.pavon@erf.unizg.hr

SPORTOM I KREATIVNIM AKTIVNOSTIMA DO PREVENCIJE VRŠNJAČKOG NASILJA

Renata Kos, Kristina Kralj

Centar za odgoj i obrazovanje Tomislav Špoljar, Varaždin

Vršnjačko nasilje predstavlja sve učestaliji izazov u mnogim odgojno-obrazovnim ustanovama što potiče provedbu raznih programa i aktivnosti usmjerenih na njegovo smanjenje i sprečavanje. U Centru za odgoj i obrazovanje Tomislav Špoljar drugu godinu za redom provodi se projekt „Kretanjem do mirnog srca“ s ciljem prevencije nasilja, poticanja mirnog rješavanja sukoba i razvoja tolerancije. Inicijator projekta je učiteljica tjelesne i zdravstvene kulture, a financiran je od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih. U projekt su uključeni učenici od petog do osmog razreda. Voditelji aktivnosti su učitelji tjelesne i zdravstvene kulture, učiteljica likovne kulture, učiteljica vjeronauka, učiteljica informatike, stručne suradnice i vanjski partneri.

Provedba projekta počela je u siječnju 2024. godine uvodnom anonimnom anketom učenika kako bi se vidjela njihova perspektiva o vršnjačkom nasilju. Potom je održano interaktivno predavanje o vršnjačkom nasilju te su uslijedile sportske, likovne i kreativne radionice. Sve radionice povezane su s obilježavanjem značajnih datuma pa u skladu s njima radionice nose i nazive: „Zagrlj i pruži ruku“, „Dan ružičastih majica“, „Down i ja, prijatelja dva“, „Plesom gradimo mostove mira“, „Borilačkim elementima nasilje izbacivan i s obitelji provedi dan“, „Sportom se bavi i nasilje zaboravi“.

U lipnju 2024. učenici su popunjavali završnu anketu. Rezultati su pokazali da je došlo do promjene u perspektivi te su učenici razvili komunikacijske vještine i usvojili neke tehnike mirnog rješavanja sukoba. Takvi rezultati bili su poticaj za nastavak provedbe projekta.

U školskoj godini 2024./2025. projekt se provodi od listopada 2024. godine. Tijekom njegove provedbe raznim sportskim i kreativnim radionicama nastaviti će se razvijati socijalne i komunikacijske vještine kroz obilježavanje značajnih datuma: Međunarodni dan nenasilja, Međunarodni dan tolerancije, Dan ljudskih prava, Svjetski dan smijeha, Svjetski dan čitanja bajki, Tjedan mozga, Svjetski dan zdravlja, Svjetski dan kretanja i Međunarodni dan djece žrtava nasilja.

Djelatnici uključeni u provedbu projekta uvjereni su kako će kroz tjelesne i kreativne aktivnosti te edukacijama o (ne)nasilju doći do smanjenju neprihvatljivih oblika ponašanja.

ključne riječi: projekt, prevencija vršnjačkog nasilja, radionice, sport, kreativnost

kontakt: renata.kos@skole.hr

PRIMJENA SENCASTLE U RAZLIČITIM OKRUŽENJIMA

Mateja Vukašinec

E-Glas

Ovo predavanje donosi uvid u rezultate istraživanja o primjeni SENcastle-a u različitim okruženjima, uključujući dječje vrtiće, redovne osnovne škole, centre za rehabilitaciju te individualni edukacijsko-rehabilitacijski rad s djecom s teškoćama u razvoju u privatnoj praksi. Istraživanje je analiziralo učinak SENcastle-a na senzorne potrebe djece te identificiralo područja u kojima su vidljive najveće promjene. Posebna pažnja posvećena je senzornim karticama i scenama koje su se pokazale najučinkovitijima u radu s različitim populacijama djece i vrstama teškoća.

Stručnjaci uključeni u istraživanje naglasili su visoku frekvenciju korištenja SENcastle-a i njegovu adaptabilnost, ističući njegovu vrijednost u personaliziranom pristupu senzornoj podršci. SENcastle se pokazao kao vrijedan alat koji omogućuje ciljanu senzornu stimulaciju, čime doprinosi cjelokupnom razvoju djeteta i poboljšanju kvalitete edukacijsko-rehabilitacijskih procesa. Predavanje će pružiti konkretne primjere iz prakse te smjernice za učinkovitu primjenu SENcastle-a u različitim profesionalnim kontekstima.

ključne riječi: SENcastle, senzorne potrebe, senzorne scene

kontakt: mateja@eglas.hr

SOCIJALNE I EMOCIONALNE KOMPETENCIJE UČENIKA S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA I/ILI INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA

prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić¹, Sara Bubalo², Marijana Vrankić Pavon¹

¹Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb

²Srednja škola – Centar za odgoj i obrazovanje, Zagreb

Učenici s poremećajem iz spektra autizma (PSA) i učenici s intelektualnim teškoćama (IT) suočavaju se s nizom izazova u socijalnom i emocionalnom funkcioniranju. Dosadašnja istraživanja pokazala su da učenici s PSA i IT imaju nižu razinu socijalnih i emocionalnih kompetencija u odnosu na tipične vršnjake, ali međusobne usporedbe ove dvije grupe učenika iznjedrile su nekonzistentne rezultate. U ovom istraživanju sudjelovali su roditelji učenika s PSA (N=50), roditelji učenika s IT (N=84) i roditelji učenika s PSA i IT u komorbiditetu (N=43). Raspon dobi učenika bio je od 7 do 14 godina. Većina učenika (67%) uključena je u redoviti sustav odgoja i obrazovanja, dok trećinu (32%) čine polaznici posebnog sustava. Roditelji su svoju djecu procjenjivali pomoću mjernog instrumenta DESSA (Devereux Student Strengths Assessment; LeBuffe i sur., 2018) koji na 72 čestice mjeri 8 ključnih socijalnih i emocionalnih kompetencija: svijest o sebi, samoupravljanje, cilju usmjereno ponašanje, društvena svijest, vještine odnosa, osobna odgovornost, donošenje odluka i optimizam. U ovom istraživanju nisu utvrđene razlike u socijalnim i emocionalnim kompetencijama između učenika s PSA i učenika s IT. Međutim, učenici s IT postižu značajno bolje rezultate od učenika s komorbidnim PSA i IT na subskalama svijesti o sebi, društvene svijesti, vještina odnosa i optimizma. Učenici s PSA postižu usporedivu razinu socijalnih i emocionalnih kompetencija kao i učenici koji uz PSA u komorbiditetu imaju i intelektualne teškoće. Analiza je pokazala da vrsta teškoće učenika objašnjava varijabilitet u njihovim socijalnim i emocionalnim kompetencijama, ali u ograničenoj mjeri, što znači da su socijalne i emocionalne kompetencije učenika s PSA i/ili IT pod utjecajem i nekih drugih činitelja, npr. podrške roditelja ili stručnjaka. Neovisno o vrsti teškoće, učenici u ovom uzorku imaju jednako izražene teškoće u samoupravljanju, cilju usmjerenom ponašanju, osobnoj odgovornosti i donošenju odluka. Zaključci istraživanja upućuju na informiranje obitelji, škole i lokalne zajednice o izazovima u socijalnim i emocionalnom funkcioniranju učenika s PSA i/ili IT, kao i načinima pružanja podrške učenicima s ciljem uspješnijeg funkcioniranja u svakodnevnom životu. Osim podrške okoline, u poučavanju učenika s PSA i/ili IT potrebno je u individualizirani kurikulum implementirati strukturirane intervencije za razvijanje ključnih socijalnih i emocionalnih kompetencija u svim aspektima života.

ključne riječi: poremećaj iz spektra autizma, intelektualne teškoće, socijalne i emocionalne kompetencije

kontakt: anamarija.zic.ralic@erf.unizg.hr

DOMENE OBITELJSKE KVALITETE ŽIVOTA ČETIRI OBITELJI TE OBJEKTIVNI I SUBJEKTIVNI NEGATIVNI POKAZATELJI OBITELJSKE KVALITETE ŽIVOTA IZ PERSPEKTIVE BAKA I DJEDA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJ

Dora Rob¹, prof.dr.sc. Ana Wagner Jakab², izv.prof.dr.sc. Natalija Lisak²

¹Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec

²Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb

Bake i djedovi su najčešća neformalna podrška roditeljima djece s teškoćama u razvoju, no oni su sami učestalo nevidljivi i zaboravljeni korisnici podrške. Cilj istraživanja bio je dobiti uvid u značajne događaje u životnom tijeku baka i djedova djece s teškoćama u razvoju u razdoblju od rođenja unučeta s teškoćama u razvoju do trenutka provođenja ovog istraživanja i faktore koji doprinose tim značajnim događajima. Kvalitativnom analizom podataka kreiran je model značajnih događaja i pripadajućih faktora za svakog od četiri sudionika. Faktori su bili podijeljeni na osobnu i odnosnu te razinu organizirane društvene podrške. Za svaki značajni događaj je određeno je li faktor pozitivan ili negativan iz perspektive sudionika istraživanja. Dobiveni faktori predstavljaju pokazatelje obiteljske kvalitete života. Na temelju pokazatelja kreirane su domene.

Domene kvalitete života obitelji kod sve četiri životne priče bile su sposobnosti obitelji u suočavanju s određenim životnim situacijama (rođenje djeteta s teškoćama i uočavanje odstupanja djeteta), odnosi u obitelji (podrška u obitelji), podrška bliskog kruga ljudi kod tri obitelji i šire zajednice kod četvrte obitelji te podrška sustava i službi (udruge).

Objektivni negativni pokazatelji kvalitete života su oni vezani za zdravstveni sustav (pristup pojedinih djelatnika članovima obitelji i dugotrajniji proces dobivanja dijagnoze i ostvarivanja prava), pojedine osobitosti teškoće kod unučeta koje utječu na funkcioniranje obitelji te financijski izdatci. Subjektivni negativni pokazatelji kvalitete života koji su prisutni kod sve četiri životne priče su značajna uloga majke u pružanju podrške djetetu s teškoćama, zabrinutost bake/djeda o budućnosti unučeta s teškoćama, iscrpljenost članova obitelji uslijed kontinuiranog pružanja neformalne podrške, osjećaj „težine“ u slučaju udaljenosti od unučeta, doživljaj emocionalne boli prilikom prihvaćanja drugačijeg načina života unučeta, veća očekivanja od pružene sustavne podrške i teže priznavanje postojanja teškoća od strane roditelja u usporedbi bake/djeda.

Glavne preporuke za poboljšanje kvalitete podrške djeci s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima su potreba za podizanjem kvalitete sustavne podrške, informiranje o pravima i izvorima podrške, tumačenje teškoća unučeta bakama i djedovima, edukacija djelatnika

različitih pružatelja podrške i članova lokalne zajednice, pristup pružatelja podrške članovima obitelji i financijska pomoć.

ključne riječi: obiteljska kvaliteta života, pokazatelji kvalitete života, bake i djedovi

kontakt: robdora9@gmail.com

PRIMJENA ASISTIVNE TEHNOLOGIJE U NASTAVI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U ISHODU PP SK TZK A.2.1.

Brunela Majstorović, Andrijana Đumlan
Centar za autizam Zagreb

Svako dijete bez obzira na teškoće u razvoju, ima pravo na obrazovno okruženje koje potiče komunikaciju, aktivno sudjelovanje i ravnopravnost. Djeca s teškoćama u razvoju imaju pravo na stalan pristup i mogućnost korištenja potpomognute komunikacije te odgovarajućih asistivnih pomagala koja im omogućuju uspješniju integraciju u obrazovni proces.

Kvalitetno prilagođavanje nastavnog sadržaja kroz asistivnu tehnologiju olakšava učenicima savladavanje zahtjeva školskog kurikula, uključujući i područje Tjelesne i zdravstvene kulture.

U izlaganju se analizira primjena asistivne tehnologije u postizanju ishoda PP SK TZK A. 2. 1. prema kojem učenik treba oponašati i koristiti prirodne oblike kretanja s temeljnim kineziološkim, teorijskim i motoričkim znanjima. Naglasak je na strategijama i prilagodbama koje omogućavaju učenicima s teškoćama aktivno sudjelovanje u motoričkim aktivnostima, kao i na važnosti odabira odgovarajućih pomagala. Aktivnosti se provode u različitim okruženjima (sportskoj dvorani, igralištu ili prirodi) čime se učenici motiviraju na istraživanje, kretanje i samostalnost.

Metode rada: 1. **Individualizirani pristup:** Prilagođavanje aktivnosti u skladu s individualnim sposobnostima i potrebama učenika, a s ciljem jačanja njihove funkcionalnosti, socijalizacije i samopouzdanja. 2. **Motivacija i podrška:** Postavljanje jasnih ciljeva, pohvale za postignuća, uključivanje vršnjaka u aktivnosti i postupno povećavanje kompleksnosti zadataka kako bi se osigurala kontinuirana motivacija. 3. **Potpomognuta komunikacija:** Uključivanje vizualnih prikaza, piktograma, komunikacijskih tablica i elektroničkih uređaja za podršku razumijevanju i izvođenju uputa. 4. **Asistivna tehnologija:** Korištenje specifičnih pomagala, rekvizita s taktilnim i auditivnim signalima ili uređaja za prostornu orijentaciju, kako bi se učenicima olakšalo izvođenje prirodnih oblika kretanja.

Primjena asistivne tehnologije u nastavi TZK rezultira većom angažiranošću učenika, uspješnijim izvođenjem zadataka i pozitivnim emocionalnim reakcijama. Osim što olakšava prijelaz između različitih sadržaja, potiče motiviranost za vježbanje, podiže samopouzdanje te uključivanje u grupne aktivnosti.

ključne riječi: učenik, posebni kurikuli, predmetni kurikulum Tjelesno zdravstvena kultura, prilagodba, potpomognuta komunikacija, asistivna tehnologija

kontakt: majstorovib@yahoo.com

SENZORNI VRTOVI

Folivarski Dora, Đukelić Đurđica

Centar za odgoj i obrazovanje „Ivan Štark“, Osijek

Osmišljeni i uređeni kako bi stimulirali osjetila, senzorni vrtovi bogato su iskustvo s brojim prepoznatim pozitivnim učincima kako na fizičko zdravlje korisnika, tako i na samoregulaciju, razvoj vještina fine i grube motorike, ali i na psihičko blagostanje. Dok su u povijesti prvi senzorni vrtovi uređeni kao poticajna okolina za slijepe i slabovidne osobe, danas je njihov blagotvoran učinak prepoznat te se sve češće uređuju i u poslovnim i školskim okruženjima. Usmjereni na jedno osjetilo, više njih ili tematski uređeni, uzrokuju niz pozitivnih mjerljivih biokemijskih učinaka na tijelo, ublažuju simptome izgaranja na radnome mjestu, te smanjuju količinu kortizola i pojavu anksioznosti. Unutar školskog prostora služe kao iskustvena nadogradnja nastavnim sadržajima, te omogućuju aktivno sudjelovanje u nastavi svim učenicima i korisnicima bez obzira na njihove vještine i sposobnosti. Pri planiranju i uređenju senzornog vrta, važno je jasno postaviti ciljeve. Pri odabiru elemenata vrta, nužno je provjeriti njihovu sigurnost, dostupnost, održivost, praktičnost u korištenju, ali i financijske i prostorne mogućnosti organizatora. Jedan primjer primjene ovih načela je i senzorni vrt Centra za odgoj i obrazovanje „Ivan Štark“. Ovaj rad pratiti će tijek izgradnje senzornog vrta unutar dvorišnog prostora centra kao odgovor na specifične potrebe izvođenja nastave s djecom s višestrukim teškoćama u razvoju. Od početne ideje, prostornog planiranja, pronalaženja resursa i financijskih izvora, pa do izgradnje elemenata i sadnje biljaka, senzorni vrt se pokazao kao dobar primjer ambicioznog cilja koji se može ostvariti timskim radom cijelog kolektiva. Samo održavanje senzornog vrta se pokazalo kao prilika za suradnju i povezivanje djelatnika, gdje osim ravnomjernog raspoređivanja obveza mogu na kreativan način potpuno prilagoditi nastavi i specifičnim potrebama svoga razreda ili odgojno-obrazovne skupine dio vrta koji su odabrali uređivati, omogućujući tako djeci iskustveno učenje o svijetu oko sebe.

ključne riječi: senzorni vrt, iskustveno učenje, održivost, pozitivan biokemijski učinak

kontakt: dora.folivarski@gmail.com

HIPERAKTIVNOST I AUTIZAM: NEUROBIOLOŠKI ASPEKTI I NJIHOVI IZAZOVI U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Nataša Dolović

Angerona, edukacijsko-rehabilitacijska privatna praksa

Istraživanja su pokazala da osobe s autizmom često imaju strukturne razlike u mozgu u usporedbi s neurotipičnim osobama. Jedna od tih razlika su **bazalni gangliji**, skupina jezgri odgovorna za motoričku kontrolu, proceduralno učenje, rutinske radnje i emocionalnu regulaciju. Povećanje bazalnih ganglija povezano je s karakterističnim obrascima ponašanja i kognitivnim izazovima kod autizma, uključujući pojačana ponavljajuća ponašanja, poteškoće u motoričkim vještinama i koordinaciji, izazove u samokontroli te poteškoće u emocionalnoj regulaciji. Ove neurološke karakteristike mogu igrati važnu ulogu u razvoju naznaka autizma. Hiperaktivnost, kao jedan od najčešćih izazova u odgoju i obrazovanju djece s autizmom, posebno otežava savladavanje socijalnih i kognitivnih vještina. Razumijevanje strukturnih razlika bazalnih ganglija pruža temelj za razvoj strategija koje potiču psihomotorno smirenje. Strategije usmjerene na smirivanje djeteta izravno doprinose poboljšanju pažnje i koncentracije, što je ključno za uspješno učenje, razvoj socijalnih vještina i jačanje kognitivnih sposobnosti. Ovdje veliki značaj ima pravovremena rana intervencija. Veća emocionalna stabilnost djeteta stvara temelje za njegov cjelokupni razvoj te pridonosi skladnijim obiteljskim odnosima i višoj kvaliteti života svih članova obitelji. Za dijete, psihomotorna smirenost predstavlja čvrst temelj za očuvanje boljeg mentalnog zdravlja u budućnosti. Ovom prezentacijom želim istaknuti važnost razumijevanja neurološke osnove hiperaktivnosti te primjene **Metakognitivno-Intelektualno-Bihevioralnog pristupa (MIBa)** u edukaciji djece s autizmom. Cilj je ponuditi uvide za razvoj ciljano usmjerenih pristupa koji mogu smanjiti negativne aspekte autizma i unaprijediti kvalitetu života ovih osoba kroz sustavne i znanstveno utemeljene intervencije.

ključne riječi: autizam, hiperaktivnost, bazalni gangliji, Metakognitivno-Intelektualno-Bihevioralni pristup (MIBa), strategije

kontakt: dolovic.nat@gmail.com

PRIMJENA SLIKOVNICA U RADU S UČENICIMA S TUR

Koraljka Žepec, Jasna Romich Jurički

Osnovna škola Grigora Viteza, Zagreb

Slikovnica je djetetova knjiga sa slikama, njegov prvi udžbenik i već kod najmlađe djece potiče uočavanje, razmišljanje i verbalno izražavanje, razvija maštu, utječe na emocionalni razvoj i usvajanje estetskih stavova.

Pri čitanju slikovnica, pjesama, priča i bajki nužno je uključiti sva osjetila i različite materijale kako bi čitanje imalo funkciju učenja; otkrivanja, istraživanja, uspoređivanja, povezivanja...

Kroz izlaganje ćemo prikazati multisenzorni pristup čitanju slikovnica u radu s učenicima s teškoćama u radu koji se školuju u našoj školi prema Posebnom nastavnom programu za OŠ i SŠ za učenike s teškoćama u razvoju.

Prikazat ćemo primjenu i rad slikovnicama kroz tri područja:

1. Jutarnji krug

2. Projekt NMK1

3. Autorske slikovnice, kamišibaj, pjesmaricu u kutijama i slikovnice u košari

Kroz aktivnosti jutarnjeg kruga biramo slikovnice koje su motivirajuće, osnažujuće, poučne, ali i one koje tematski vode ka fizičkom uključivanju učenika u praćenje radnje priče te nam često budu nadopuna jutarnjem razgibavanju.

Već drugu godinu zaredom uključeni smo u međunarodni projekt „Naša mala knjižnica 1“ kroz kojega smo stekli pozitivno iskustvo. U skladu s temama slikovnica uz čitanje teksta slikovnice s učenicima se provode aktivnosti koje uključuju brojne iskustvene igre i istraživanja osjetilima. Za učenike s poremećajem iz spektra autizma slikovnice su slikovane kako bi ih učenici mogli samostalno pratiti i/ili čitati.

Za naše smo učenike napisali dvije slikovnice u stihovima koje su uprizorene u lutkarske interaktivne predstave za učenike, a tematski su povezane s razvojem socio-emocionalnih vještina i kompetencija i područjem održivosti/ekologije. Učenici redovito sudjeluju u izradi slika za kamišibaj u kojemu i aktivno sudjeluju u pričanju priča. Edukacijski rehabilitatori izrađuju „Pjesme u kutijama, prilagođenu pjesmaricu Grigora Viteza“ s primjerenim popratnim multisenzornim materijalom i zadacima, ali i „Slikovnice u košarama“ koje sadrže brojne senzorne i didaktičke materijale za praćenje svake slikovnice.

Čitanje kod učenika s teškoćama u razvoju ne može i ne smije ostati samo na razini slušanja pročitnog teksta od strane učitelja/rehabilitatora. Čitanje treba graditi i poticati kroz multisenzorni pristup – vizualnim, auditivnim i kinestetičkim podražajima. Upravo takav pristup čitanju slikovnica kod učenika s teškoćama u razvoju pokazao nam se vrlo

učinkovitim, motivirajućim i što je najvažnije - potiče učenike na aktivno sudjelovanje, a samim time i njihovo učenje u stimulativnom okruženju.

ključne riječi: učenici s teškoćama, čitanje, slikovnica, multisenzorni pristup

kontakt: koralka.zepec@gmail.com

ULOGA ANIMIRANOG FILMA U NASTAVI UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Laura Barat

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec

Animirani film može biti snažan alat u obrazovanju, osobito u nastavi Hrvatskog jezika i komunikacije. Kroz zabavne i vizualno privlačne sadržaje, animirani filmovi omogućuju učenicima razvoj jezičnih vještina, komunikacije, kreativnosti i emocionalne inteligencije. Korištenje animiranih filmova u nastavi nije samo način za poboljšanje razumijevanja književnosti i kulture, već i metoda koja se može prilagoditi različitim obrazovnim potrebama učenika. Osim toga, animirani filmovi imaju značajan utjecaj na učenike s teškoćama jer mogu poslužiti kao sredstvo za edukaciju, terapiju i emocionalnu podršku. Učenici se mogu identificirati s likovima koji imaju slične izazove ili emocionalne poteškoće, što im pomaže u razvijanju socijalnih vještina i razumijevanju svojih i tuđih osjećaja.

Tijekom izlaganja navest ću prednosti korištenja animiranog filma u nastavi, prikazati nekoliko načina uključivanja animiranog filma u različita odgojno-obrazovna područja (predmete) i predstaviti projekt „Zimska čajanka“. U projektu je sudjelovalo 15 razrednika i 65 učenika koji su tijekom zimskih mjeseci pogledali četiri dugometražna animirana filma: *Medvjedić Winnie the Pooh*, *Niko 2: Mali brat, velika frka*, *Snježno kraljevstvo* i *Madagaskar*. Susreti su se odvijali u holu škole i svi su sudionici imali svoje zadatke – zadaci za učenike bili su kuhanje čaja, serviranje čaja, serviranje grickalica i priprema sjedećih mjesta, a zadatak za učitelje bio je priprema radnih listića, aktivnosti i igara na temu animiranog filma. Prigušenim svjetlima, primjerenom glasnoćom zvuka i pažljivim odabirom mjesta sjedenja stvorila se ugodna i opuštena atmosfera, a na polovici svakog filma napravila se 20-minutna pauza za odlazak na toalet i socijalizaciju učenika uz čaj i grickalice.

Animirani filmovi nude brojne prednosti u nastavi, osobito za učenike s teškoćama. Oni povećavaju motivaciju, pomažu u razvoju jezičnih vještina, potiču kreativnost i emocionalnu refleksiju, a omogućuju i povezivanje različitih odgojno-obrazovnih područja kroz interdisciplinarni pristup. Korištenje animiranih filmova kao edukativnog alata doprinosi stvaranju inkluzivnog okruženja u kojem svi učenici mogu učiti zajedno.

ključne riječi: animirani film, učenici s teškoćama, projekt „Zimska čajanka“

kontakt: laura.barat@gmail.com

OSOBNNA PUTOVNICA KAO ALAT EDUKACIJSKOG REHABILITATORA U RADU S DJECOM S VIŠESTRUKIM RAZVOJNIM TEŠKOĆAMA

Dora Rob

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec

Djeca s višestrukim razvojnim teškoćama zahtijevaju kontinuiranu i opsežnu podršku, a jedan od stručnjaka koji potiče njihov cjelokupni razvoj je edukacijski rehabilitator. Pružajući podršku edukacijski rehabilitator koristi različite alate, a jedan od njih može biti i osobna putovnica. Osobna putovnica je dokument koji postoji u virtualnom i fizičkom obliku, a sadrži ključne informacije o funkcioniranju djeteta ili osobe s invaliditetom. Sastoji se od kratkih opisa funkcioniranja, fotografija i smjernica za pružanje podrške. Pruža informacije koje su jasne stručnjacima različitih profila i obitelji djeteta te na jednom mjestu sažima najvažnije osobitosti njegova trenutnog razvoja.

Osobne putovnice su izrađene za dvoje negovorećih učenika s višestrukim teškoćama koji su pohađali nastavu u kući. Cilj ovog rada je predstaviti osobne putovnice dvoje učenika kao produkt višemjesečne edukacijsko-rehabilitacijske procjene i izgradnje odnosa sa samim učenicima i kontinuiranom suradnjom s obitelji učenika.

Osobne putovnice su sadržavale različite kategorije o učeniku: *Tko sam ja?*, *Što je važno da znate o meni?*, *Kako se ponašam?*, *Kako komuniciram?*, *Kako učim?*, *Što volim?*, *Što volim na nastavi?*, *Što ne volim?*, *Kako možete prepoznati moje osjećaje?*, *Stvari u kojima sam dobar* i *Kako mi možete biti podrška?*.

Ovakav alat edukacijskom rehabilitatoru koristan je u radu s djecom niže kronološke i razvojne dobi, a posebnu vrijednost ima kao oblik podrške za negovoreću djecu i odrasle osobe. Osobna putovnica može poslužiti u odgojno-obrazovnom procesu prilikom tranzicije učenika iz nastave u kući kao privremenog oblika školovanja u nastavu u školi, kao i prilikom prelaska učenika s teškoćama iz nižih u više razrede osnovne škole. Značajan je alat kojim se mogu koristiti učitelji i nastavnici uslijed promjene radnog mjesta kako bi što bolje upoznali specifičnosti pojedinog učenika u svom razredu. Kako su djeca s višestrukim razvojnim teškoćama često uključena u različite oblike terapija i poticanja, od velike je važnosti da prateći samo dijete s teškoćama članovi obitelji i stručnjak koji vrlo dobro poznaje dijete pruže informacije onim stručnjacima koji podršku djetetu pružanju rjeđe (posebice u slučaju neočekivanih i nepredvidivih životnih situacija poput hospitalizacija). Svaka osobna putovnica ima poseban značaj za cijelu obitelj djeteta s teškoćama te služi kao „produžena ruka djelovanja“ edukacijskog rehabilitatora.

ključne riječi: osobna putovnica, alat edukacijskog rehabilitatora, višestruke razvojne teškoće

kontakt: robdora9@gmail.com

TERAPIJA GLINOM I RAD NA LONČARSKOM KOLU: KREATIVNI PRISTUP RAZVOJU I REHABILITACIJI

dr. sc. Maja Rebrović Čančarević, Dario Šimatović

Centar za odgoj i obrazovanje – Rijeka

Korištenje gline u terapijske svrhe predstavlja izuzetno djelotvornu metodu za poticanje razvoja, rehabilitaciju i emocionalnu podršku učenicima s teškoćama u razvoju. Glina, prirodan i prilagodljiv materijal, nudi jedinstvenu kombinaciju senzorne stimulacije, kreativnog izražavanja i razvoja vještina poput motorike, koncentracije i emocionalne otpornosti. Lončarsko kolo unosi dodatnu dimenziju u kreativno izražavanje. Rotacija kola zahtijeva kontrolu i usmjerenost te pruža povratne informacije kroz fizički kontakt s glinom. Navedeno pomaže učenicima s teškoćama u razvoju motorike, prostorne orijentacije i bilateralne koordinacije. Ova metoda pogodna je za učenike s motoričkim teškoćama, intelektualnim poteškoćama, senzornim i emocionalnim izazovima jer omogućava rad u skladu s vlastitim interesima, sposobnostima i mogućnostima. Oblikovanje gline smiruje, smanjuje stres i pomaže u fokusiranju na zadatak.

Program "Ruke koje oblikuju svijet" spaja terapijsku moć gline i potencijal lončarskog kola. Namijenjen djeci i mladima s poteškoćama u razvoju, program nudi inkluzivno i podržavajuće okruženje prilagođeno individualnim potrebama. Cilj je omogućiti svakom sudioniku programa da se izrazi i napreduje na svoj način.

Program obuhvaća deset strukturiranih nastavnih jedinica, od upoznavanja s glinom i lončarskim kolom do stvaranja predmeta prema modelima. Aktivnosti kombiniraju terapijske, edukativne i umjetničke elemente, prilagođene različitim kognitivnim i motoričkim sposobnostima. Posebne prilagodbe osigurane su za različite skupine korisnika. Učenici s motoričkim poteškoćama dobivaju ergonomske alate i asistenciju, dok autistični učenici rade u strukturiranom okruženju s jasnim uputama. Učenici s intelektualnim poteškoćama imaju jednostavne, ponovljive zadatke uz stalnu podršku.

Terapija glinom potiče socijalizaciju, jer sudionici rade u manjim grupama, razvijaju komunikacijske vještine i osjećaj pripadnosti. Zajedničko stvaranje povećava samopouzdanje i motivaciju. Uz to, rad s glinom pomaže u jačanju osjetilne integracije, posebno kod djece s osjetilnim izazovima. Vlažnost i hladnoća gline u kombinaciji s rotacijom kola smirujuće djeluju i potiču pozitivnu reakciju na taktilne podražaje.

Program "Ruke koje oblikuju svijet" nudi terapijsko i kreativno iskustvo kroz koje sudionici izražavaju unutarnji svijet i stvaraju jedinstvene predmete. Ovo iskustvo doprinosi razvoju, donosi radost, postignuće i zadovoljstvo.

ključne riječi: učenici s teškoćama u razvoju, kreativni pristup, terapija glinom

kontakt: maja.rebrovic@gmail.com

KREATIVNOST KAO ALAT ZA SOCIJALNU UKLJUČENOST: STRATEGIJE PROMOCIJE TEKSTILNIH PROIZVODA S LIKOVNIM RADOVIMA

Andreja Majhen

Centar za rehabilitaciju Zagreb, Organizirano stanovanje-Orlovac 2, Zagreb

Inkluzivne radionice „CeRZe poklon s pričom“ za osobe s intelektualnim teškoćama u sklopu podružnice Organizirano stanovanje, temelje se na izradi tekstilnih proizvoda koje pružaju mnoge koristi za njih. Kroz aktivnosti poput šivanja i vezenja, sudionici razvijaju fine motoričke vještine, kreativnost i samopouzdanje. Radionice se prilagođavaju individualnim potrebama, uzimajući u obzir različite sposobnosti, čime se omogućava svakoj osobi da napreduje u vlastitom tempu. Socijalna interakcija u grupama pomaže u razvoju socijalnih vještina i smanjenju socijalne izolacije. Izrada različitih proizvoda poput torbi, jastuka ili ukrasa daje sudionicima priliku da iskažu svoju kreativnost i postignu osobno zadovoljstvo. Ove radionice također mogu pridonijeti socijalnoj i ekonomskoj uključenosti, jer stvoreni proizvodi mogu biti prodavani ili korišteni za promicanje radnih sposobnosti. Kroz ovakve aktivnosti, osobe s intelektualnim teškoćama mogu postići veću samostalnost i aktivno sudjelovati u društvu. Kako bi što bolje promovirali proizvodi koje izrađuju osobe s intelektualnim teškoćama, koristimo se različitim strategijama. Digitalna promocija putem društvenih mreža poput Instagrama i Facebooka može povećati vidljivost, dok osobne priče korisnika stvaraju emotivnu povezanost s kupcima. Organiziranje izložbi i sudjelovanje na sajmovima omogućava direktnu interakciju s publikom, a suradnja s lokalnim poduzećima može proširiti prodaju. Online prodaja putem platformi „Made by“ i sl., kao i suradnja s influencerima i poznatim osobama iz javnosti, također može povećati doseg proizvoda. Edukativne radionice i kreativni trenuci dodatno omogućuju povezivanje s kupcima, dok istovremeno podižu svijest o radu osoba s intelektualnim teškoćama.

Cilj predavanja je pokazati pozitivan utjecaj radionica na osobni razvoj i samopouzdanje osoba s intelektualnim teškoćama, doprinos socijalnoj integraciji i smanjenju stigmatizacije, mogućnosti prihoda putem prodaje proizvoda, te uloga u promociji i mreži podrške u povećanju vidljivosti izvan uže zajednice.

ključne riječi: socijalna integracija, inkluzija, ekonomska osnaženost, promocija i prodaja proizvoda, izgradnja mreže podrške

kontakt: deamajhen@gmail.com

TEHNIKE TERAPIJE IGROM U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA

Jelena Klopota
Centar za autizam Zagreb

Poznato je kako igra ima vrlo važnu ulogu u razvoju djece predškolske dobi. Iako djeca s poremećajem iz spektra autizma često imaju različite potrebe i vještine u odnosu na svoju razvojnu dob, poticanje igre posebno je važno jer pomaže razvoju socijalnih, emocionalnih, komunikacijskih i kognitivnih vještina. Dakle, igra i simbolička igra imaju razvojnu funkciju poticanja razvoja govora i jezika te izvršnih funkcija. Neke studije su pokazale da se poticanjem razvoja simbolike kod djeteta poboljšava i verbalno razumijevanje, razumijevanje uzročno posljedičnih veza te naravno socijalnih odnosa u okolini. Drugim riječima, igranje na terapijski način je važno za emocionalni i kognitivni razvoj djeteta. Tu je važno prepoznati sklonost djeteta prema određenim vrstama igara i prilagoditi ih razvojnog funkcioniranju i interesu djeteta. Tako djeca koja su više zainteresirana za senzorne aktivnosti mogu imati koristi od igre s teksturama poput plastelina, pijeska ili vode, dok djeca koja imaju poteškoće u socijalnim interakcijama mogu imati koristi od strukturirane igre koja omogućuje učenje socijalnih vještina u sigurnom okruženju. Kroz igru, dijete uči dijeljenje, suradnju, izražavanje emocija i komunikaciju. Naravno da je važno omogućiti djetetu s poremećajem iz spektra autizma što višu razinu funkcionalnosti, ali igra i simbolička igra imaju razvojnu funkciju poticanja svih područja razvoja i stvaranja odnosa i sigurnosti što je svakom djetetu neophodno za siguran razvoj.

U radu će se prikazati rad s djecom s poremećajem iz spektra autizma iz predškolskog programa Centra za autizam.

ključne riječi: terapije igrom, predškolska dob, poremećaj iz spektra autizma, emocionalni i socijalni razvoj

kontakt: jelena.klopota@gmail.com

INTERDISCIPLINARNA SURADNJA U INKLUZIVNOJ ODGOJNO-OBRAZOVNOJ SKUPINI

Nadia Novak Ramić, Doris Juračić, Mirna Martinčić

Dječji vrtić Opatija, Opatija

U odgojno-obrazovnom radu s djecom s višestrukim teškoćama u redovnim ustanovama odgoja i obrazovanja ključan je holistički pristup uz primjerene strategije podrške razvojnim ishodima djeteta.

Cilj ovog rada je prikazati: (1) ulogu odgajatelja i edukacijskog rehabilitatora u izradi i provedbi individualiziranog plana podrške za dijete s teškoćama u razvoju; (2) planiranje, provedba i vrednovanje individualiziranog plana podrške, (3) interdisciplinarnu suradnju stručnog tima i odgajatelja usmjerenu na individualiziranu odgojno-obrazovnu podršku djetetu s TUR i savjetodavnu podršku roditeljima.

Prikazana je studija slučaja djeteta s višestrukim teškoćama u dobi od 6 godina uključenog u redovnu odgojno-obrazovnu skupinu. Dijete je u vrijeme upisa u vrtić bilo smješteno u udomiteljskoj obitelji. Tijekom prilagodbe uključuje u edukacijsko-rehabilitacijski postupak, a udomiteljima se pruža podrška kroz savjetodavni rad s edukacijskim rehabilitatorom, odgojiteljima i psihologom.

U prvom dijelu rada prikazan je postupak opservacije razvojnih obilježja djece, kao temelj za izradu, provođenje i evaluaciju IPP-a. Definirani su postupci za razvijanje vještina i sposobnosti djeteta koji uključuju poticanje svih razvojnih područja.

U drugom dijelu rada prikazani su postupci edukacijskog rehabilitatora i odgajatelja u planiranju, izradi, provedbi i evaluaciji IPP-a. Odgojitelji su u individualnom radu s djetetom usmjereni na aktivnosti poticanja senzorne integracije, razvijanja grube i fine motorike, usvajanje kulturno-higijenskih navika, komunikacije, socijalizaciju, jezično govorni razvoj, te na razvoj samoregulacije. Svakodnevno su uključivali svu djecu u aktivnosti te poticali senzibilizaciju, empatiju i vršnjačko učenje. S udomiteljima se razvija partnerski odnos te se aktivno uključuju u odgojno obrazovni rad kroz: (1) aktivno sudjelovanje u izradi IPP-a za usvajanje novih vještina kod kuće, (2) dnevne izmjene informacija roditelja i odgajatelja/edukacijskog rehabilitatora.

U trećem dijelu rada prikazana je važnost interdisciplinarnog pristupa i suradnja između sustručnjaka a u cilju ostvarivanja kvalitetnog inkluzivnog odgojno-obrazovnog procesa. Neophodno je uključivanje svih stručnjaka u rad s djetetom i njegovom obitelji čime se omogućuje kvalitetna procjena djetetova stanja, odabir primjerenog individualiziranog pristupa u radu s djetetom, te se ostvaruje povjerenje roditelja/skrbnika prema dječjem vrtiću te izgradnja partnerskog odnosa.

Zaključno, kvalitetna inkluzivna pedagoška praksa u ustanovi RPOO, nužno podrazumijeva da je dijete u središtu iz kojeg se oblikuju aktivnosti prema razvojnim

ishodima interdisciplinarnom suradnjom. Ovaj prikaz kvalitetne inkluzivne prakse potvrđuje teorijske spoznaje o važnosti pravovremenog djelovanja različitih stručnjaka u pružanju podrške djeci s teškoćama i njihovim obiteljima.

ključne riječi: individualizirani pristup, interdisciplinarna suradnja, profesionalni identitet, suradnja, partnerski odnosi

kontakt: rehabilitator@djecji-vrtic-opatija.hr

VIŠEOSJETILNO STIMULIRANJE KROZ DRAMATIZACIJU

Nevzeta Zdunić

Osnovna škola „Grigor Vitez“, Sveti Ivan Žabno

Dramatizacija priče je prilagodba književnog teksta, obično pripovjednoga za potrebe kazališne izvedbe. Dramatizacija omogućava da se tekst prilagođava uzrastu djece i njihovim teškoćama.

Cilj je bio da učenici, koristeći sva osjetila, dožive priču razvijajući sve sposobnosti: jezične, maštu, motoriku, umnog mapiranja i planiranja, pamćenja, združene pažnje i razumijevanju značenja priče, prevladavanje straha od javnog nastupa i razvoj samopoštovanja, kreativnosti kao i inkluzivni pristup u OŠ.

U Dramsku grupu su bili uključena motivirana djeca koja su pokazivala interes za dramski iskaz i glumu, kako djeca redovnog razvoja, tako i djeca s teškoćama govorno glasovnog razvoja, teškoćama koncentracije i pažnje i intelektualnim teškoćama (podrška pomoćnika u nastavi).

Senzorna stimulacija potiče razvoj senzorne integracije i na taj način potiče kognitivne sposobnosti i „pounutrenje priče“ što utječe na razvoj moralnih vrijednosti i lakšeg razumijevanja pouke priče a pri tome djeca uživaju i vesele se.

Pokazalo se, kroz izvedbu priče za Božićnu priredbu škole, da su učenici (uzrast 1., 2. i 5.raz. OŠ) uspješno i na radost svih, pokazali svoja umijeća i radost kreativnog dramskog iskaza. Suradnja s roditeljima je bila od iznimne važnosti kao i s razrednicama spomenutih razreda.

ključne riječi: dramatizacija, senzorna integracija, kreativnost, suradnja

kontakt: zdunicnevzeta21@gmail.com

KREATIVNI PROCESI U MUZIKOTERAPIJSKOM RADU S ODRASLIM OSOBAMA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA U CENTRU ZA REHABILITACIJU ZAGREB (CRZ)

Martrina Zubčić Maretić

RDMT, Centar za rehabilitaciju Zagreb

Muzikoterapija predstavlja korištenje glazbe u kliničkim, obrazovnim i socijalnim situacijama za liječenje klijenata ili pacijenata s medicinskim, obrazovnim, socijalnim i psihološkim potrebama (Wigram, 2000.).

Kao dio kreativnih terapija, muzikoterapija predstavlja razrađenu metodologiju i cijeli niz tehnika primjerenih čovjeku i njegovu razvoju. Glazba nije jedini element, već se koristi i niz fenomena koji uključuju zvuk, buku, ples i pokret kao osnove za primjenu ove neverbalne terapije.

Bitno je istaknuti da se u muzikoterapiji radi na NEglazbenim ciljevima. To znači, cilj nije glazbena edukacija nego je fokus na funkciji glazbe kao terapijskog medija. Naglasak je na uspostavljanju povjerljivog odnosa između terapeuta i klijenta, terapijskom procesu i spontanom učenju, a ne poučavanju.

U CRZ-u usluga programa muzikoterapije pokriva 200 korisnika. Korisnici su oba spola, dobi od 21 g. do 60 g. različitih mentalnih, psihičkih i tjelesnih karakteristika.

U radu s odraslim osobama s intelektualnim teškoćama muzikoterapija je prostor u kojem se stvaraju uvjeti u kojima se osoba osjeća viđenom, nema strah od procjenjivanja i vrednovanja, ima dozvolu biti autentična, ima priliku u sigurnim uvjetima izaći iz poznatih okvira i sigurne zone te kao takav osigurava doživljaj uspjeha i zadovoljstvo korisnika.

Cilj izlaganja je prikazati, kroz primjere iz prakse, programske sadržaje muzikoterapije, strukturu seanse te metode i tehnike rada u radu s odraslim osobama s intelektualnim teškoćama u sklopu CRZ-a.

Muzikoterapija ne koristi samo glazbu sa svojim elementima kao sredstvo u terapiji, već je usmjerena na cjelokupnu neverbalnu komunikaciju u kojoj i tjelesni pokreti i tijelo imaju posebno značenje što omogućuje uključivanje u program svih naših korisnika, bez obzira na stupanj i vrstu teškoća. Pokazalo se da su glavni pozitivni učinci muzikoterapije poboljšanje kognitivnih i senzo-motornih funkcija, povećanje samopoštovanja i svijesti o sebi, postizanje emocionalnog zadovoljstva, unapređenje vještina socijalne kompetencije te smanjenje sukoba i stresa.

ključne riječi: muzikoterapija, osobe s IT, terapijski proces, odnos terapeut - klijent, programski sadržaji

kontakt: martinazubcic@gmail.com

UTJECAJ RODITELJSKIH PRISTUPA NA RAZVOJ EMOCIONALNIH REGULACIJA DJECE S AUTIZMOM

Nataša Dolović

Angerona, edukacijsko-rehabilitacijska privatna praksa

Emocionalna regulacija počinje se razvijati već u prvim mjesecima života jer se dijete od najranije dobi suočava sa stresnim situacijama i postupno uči kako se nositi s njima. Ključnu ulogu u ovom procesu ima razvoj afektivne povezanosti, pri čemu roditelj u početku preuzima ulogu reguliranja djetetovih emocija dok dijete još nije sposobno samostalno upravljati svojim emocionalnim stanjima. Kroz interakciju s roditeljem dijete postupno usvaja strategije emocionalne regulacije, internalizirajući roditeljske pristupe te ih s vremenom počinje samostalno primjenjivati. Međutim, kod djece s autizmom razvoj afektivne privrženosti često se ne temelji na socijalnom kontekstu uzajamnog (ne)zadovoljstva u odnosima s roditeljem. Umjesto toga, privrženost je najčešće usmjerena na zadovoljenje osnovnih, imperativnih potreba kroz jednosmjerne socijalne interakcije. Zbog toga djeca s autizmom mogu imati izazove u reguliranju svojih emocija, što može rezultirati intenzivnim emocionalnim reakcijama, poput snažne ljutnje, plača, anksioznosti ili besmislenog smijeha, posebno u stresnim situacijama. Ove poteškoće u emocionalnoj regulaciji otežavaju djeci suočavanje sa stresom i izazovima svakodnevnog života, što može imati dugoročne posljedice na njihovu socijalnu adaptaciju, sposobnost izgradnje odnosa, emocionalnu i mentalnu dobrobit. Afektivna privrženost, emocionalna stabilnost roditelja, jasnoća strukture i dosljednost predstavljaju temelj emocionalnog razvoja djeteta s autizmom. Kod djece s tipičnim razvojem ovaj proces se odvija kroz uzajamne interakcije između djeteta i roditelja, gdje dijete ne samo da prima brigu i sigurnost, već i aktivno sudjeluje u emocionalnom "dijalogu" s roditeljem. Ova prezentacija ima za cilj osvijestiti važnost razumijevanja emocionalnih regulacija kod djece s autizmom te ukazati na nužnost primjene adekvatnih strategija u učenju ovog procesa. Također, naglašava potrebu za podrškom i edukacijom roditelja o tom aspektu, koji je temelj za daljnji razvoj djeteta, kao i za cjelokupnu dobrobit i kvalitetu života obitelji.

ključne riječi: autizam, emocionalne regulacije, roditeljstvo, mentalno zdravlje

kontakt: dolovic.nat@gmail.com

INKLUZIJA U UMJETNOSTI OSOBA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA

Blanka Stančić Puhak

Centar za rehabilitaciju Zagreb, Organizirano stanovanje-Orlovac 2, Zagreb

Inkluzivna umjetnička galerija Art&CeRZe (osnovana 2017 godine) Centra za rehabilitaciju Zagreb-Organizirano stanovanje, djeluje kao inkluzivan umjetnički multimedijски prostor. Prva u ovom dijelu Europe koja ponajprije radi s talentiranim odraslim osobama s intelektualnim teškoćama. Kroz razne umjetničke projekte i platforme te izlaganja na raznim izlozbama pokušavamo što više biti uključeni i vidljiviji u užoj i široj zajednici. Inkluzivna galerija želi steći svoje mjesto na sceni hrvatskog likovnog suvremenog stvaralaštva s umjetničkim radovima naših talentiranih polaznika na profesionalnoj razini. Na taj način želimo ukazati na mogućnosti i sposobnosti ove populacije koja zbog svoje intrigantne likovne percepcije privlači i plijeni pažnju promatrača. Uz stručnu i adekvatnu podršku omogućujemo ostvarenje potencijala te educiramo javnost rušeći predrasude kroz integraciju i inkluziju u umjetnosti. Do sada smo ostvarili vrlo zapažene rezultate te bi izdvojili suradnju sa Hrvatskim društvom likovnih umjetnika, čija krovna organizacija nas je uvidjela kao dobar pokazatelj dobre prakse te nas uvrstila u svoje projekte sa profesionalnim umjetnicima gdje smo i sudjelovali kao ravnopravni članovi društva na poznatim umjetničkim manifestacijama poput Bijenala slikarstva i Salona mladih. Tu je i Muzej suvremenih umjetnosti u Zagrebu s čijom sekcijom Marginalne umjetnosti također izlažemo i radimo projekte. Na taj način ukazujemo na posebnost, osebnost i identitet likovnog izraza ove populacije te nam je cilj širiti inkluziju u umjetnosti na svim razinama.

Cilj predavanja je pokazati da uz adekvatnu stručnu podršku (likovne edukacije i organizirane izložbe, te usmjeravanja) možemo ostvariti pune potencijale kod osoba s intelektualnim teškoćama te im omogućiti status na likovnoj sceni.

ključne riječi: inkluzija, integracija, likovna edukacija osoba s intelektualnim teškoćama

kontakt: galerijastancic@gmail.com

EDUKATIVNA RADIONICA

„UPOZNAJ ASISTIVNU TEHNOLOGIJU!“

Antonia Skelin¹, Lea Vojnović²

¹Dječji vrtić Vrbik, Zagreb

²Centar za autizam Osijek, Osijek

Napredak u korištenju asistivne tehnologije (AT) iziskuje senzibilizaciju opće populacije o potrebama, ali i izazovima s kojima se susreću djeca s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom kao i o mogućim rješenjima i sredstvima koje oni koriste kako bi savladali te izazove. U kontekstu senzibilizacije javnosti, nužne su edukativne i informativne aktivnosti s ciljem osiguranja ravnopravnosti i uključivanja navedenih populacija.

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet djeluje već dugi niz godina u području asistivne tehnologije, a od prošle godine i kroz suradnju Laboratorija za asistivnu tehnologiju s Tiflološkim muzejom u Zagrebu. Ova suradnja iznjedrila je organizaciju edukativne radionice *Upoznaj asistivnu tehnologiju!* u okviru projekta 29. *Edukativna muzejska akcija: Muzeji i STEAM?!*

Ova radionica imala je za cilj upoznati sudionike s ulogom asistivne tehnologije, pružiti im priliku za korištenje i testiranje različitih uređaja i pomagala, a u konačnici i osvijestiti potrebe i izazove s kojima se susreću korisnici asistivne tehnologije. Radionica je provedena u 4 termina kroz travanj i svibanj 2024. godine, a sudionici su bili djeca osnovnoškolske i srednjoškolske dobi. Radionice su osmišljene i provedene od strane autorica odnosno tadašnjih studentica druge godine diplomskog studija, a današnjih magistrica edukacijske rehabilitacije u suradnji s izv.prof.dr.sc. Renatom Pinjatelom, kolegicom mag.edu.reh. Ivanom Vinceković i kustosicom Tiflološkog muzeja Magdom Karavanić.

Ovo izlaganje će predstaviti mogućnosti primjene edukativnih radionica kao alata za osvještavanje i senzibilizaciju javnosti, ali i predstaviti ključne elemente u organizaciji i provedbi iste. Također bit će prikazani ishodi provedene radionice te će biti prikazane mogućnosti za unaprjeđenje i provedbu novih i kvalitetnijih edukativnih radionica.

ključne riječi: edukacijska rehabilitacija, asistivna tehnologija, senzibilizacija javnosti, suradnja, inkluzija

kontakt: askelin88@gmail.com

JA I AI

Luka Femec

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica

Cilj ovoga rada je prikazati mogućnosti korištenja umjetne inteligencije u kreiranju nastavnih sadržaja za učenike s teškoćama u razvoju koji se školuju u okviru primjerenog posebnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke.

Umjetna inteligencija (AI) donosi revolucionarne promjene u obrazovanju, a njezina primjena u radu s učenicima s teškoćama u razvoju otvara nove mogućnosti za unapređenje njihovog obrazovnog iskustva. AI omogućuje stvaranje personaliziranog pristupa učenju, povećava pristupačnost nastavnih materijala te pruža podršku nastavnicima u prilagodbi sadržaja specifičnim potrebama svakog učenika. Ovaj tehnološki napredak ne samo da poboljšava kvalitetu obrazovanja već i omogućuje učenicima s teškoćama u razvoju da ostvare svoj puni potencijal unatoč izazovima s kojima se suočavaju.

AI nije samo koristan za učenike već i za nastavnike, jer im omogućuje bolje razumijevanje individualnih potreba učenika. Nastavnici mogu koristiti AI alate za praćenje napretka, prepoznavanje obrazovnih izazova i izradu prilagođenih nastavnih strategija. Na primjer, sustavi za analizu podataka mogu upozoriti nastavnike na područja gdje učenik zaostaje, što omogućuje pravovremenu intervenciju i dodatnu podršku. Osim toga, AI može automatizirati administrativne zadatke, poput ocjenjivanja ili generiranja izvještaja, čime nastavnicima ostavlja više vremena za interakciju s učenicima.

Unatoč ovim prednostima, primjena AI-a u obrazovanju nije bez izazova. Jedan od glavnih problema je visok trošak implementacije ovih tehnologija, što može ograničiti njihovu dostupnost, posebno u slabije razvijenim sredinama. Uz to, javlja se pitanje zaštite privatnosti podataka učenika, budući AI sustavi prikupljaju i obrađuju velike količine osjetljivih informacija. Postoje i etičke dileme vezane uz automatsko donošenje odluka, jer AI ponekad nenamjerno favorizira određene skupine učenika ili donosi odluke koje nisu u skladu s individualnim potrebama.

Osim tehničkih i etičkih izazova, ključno je osigurati kvalitetnu obuku nastavnika kako bi se oni mogli učinkovito koristiti AI alatima. Nastavnici trebaju razumjeti kako primijeniti ove tehnologije na način koji je u najboljem interesu učenika te kako prepoznati situacije u kojima tehnologija možda nije prikladna.

Umjetna inteligencija ima potencijal transformirati obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju pružajući personaliziranu podršku, povećavajući pristupačnost i olakšavajući rad nastavnicima. Iako postoje izazovi vezani uz troškove, privatnost i etiku, odgovarajućom implementacijom i obukom moguće je postići značajne koristi za učenike i obrazovni

sustav u cjelini. AI predstavlja korak naprijed prema inkluzivnijem i učinkovitijem obrazovanju, gdje svi učenici imaju priliku napredovati i ostvariti svoje ciljeve.

ključne riječi: umjetna inteligencija, učenici s teškoćama, učitelji

kontakt: lfemec@gmail.com

PREDSTAVLJANJE PLAKATA

KORAČAJMO KROZ RAZNOLIKOST – OSNAŽIVANJE ODGOJITELJA ZA RAD S DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Sanja Borovec, Jelena Puzović, Maja Štampar
Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Virovitica

Radionice „Koračajmo kroz raznolikost“ osmišljene su kako bi osnažile odgojitelje za svakodnevni rad s djecom s teškoćama u razvoju u inkluzivnim predškolskim ustanovama. Program su pomno osmislile i stručno provele autorice – Sanja Borovec, mag. logoped., Jelena Puzović, mag. rehab. educ. i Maja Štampar, mag. psych. – oslanjajući se na svoja višegodišnja iskustva u radu s djecom s teškoćama te na suvremene znanstvene spoznaje. Kroz ciklus od 11 radionica, koje su se održavale u trajanju od dva sata u prostorima COOR-a Virovitica, s maksimalno 15 sudionika po grupi, čime je osiguran personalizirani pristup i visoka razina interakcije. Obrađivali su se ključni izazovi i rješenja s kojima se odgojitelji susreću. Radionice su uključivale teme poput prepoznavanja teškoća, upravljanja nepoželjnim ponašanjima, izrade individualiziranih planova, te unaprjeđenja komunikacije s roditeljima i suradnicima. Kroz radionice, sudionici su stekli uvid u različite pristupe te razvili alate za unaprjeđenje profesionalne kompetencije. Zaključci ciklusa naglašavaju važnost stalne podrške odgojiteljima, koja bi se trebala odražavati u većem zadovoljstvu i uspjehu djece u njihovim razvojnim procesima.

Zaključak:

Ovaj program doprinosi jačanju profesionalnog identiteta odgojitelja te omogućuje razmjenu iskustava i razvoj zajedničkih rješenja za izazove inkluzije djece s teškoćama u razvoju. Predstavljanje radionica obuhvatit će iskustva polaznika, procjenu učinkovitosti radionica te osobna iskustva voditeljica.

ključne riječi: inkluzija, predškolski odgoj, strategije podrške, teškoće u razvoju, odgojitelji

kontakt: jelenapuzovic@gmail.com

NIKA-SLIKA – „KAKO ME JE SLIKA UČINILA PRILAGOĐENOM“

Ljiljana Karanović, Marina Grgić

Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora Suvag, Osijek

Nika je djevojčica s poremećajima iz spektra autizma koja se nije mogla uključiti u program dječjeg vrtića zbog teškoća u regulaciji ponašanja i pokazivala je anksiozno ponašanje u situacijama odgode i izmjene prostora i osoba prilikom dolazaka na edukacijsko rehabilitacijske vježbe. Nakon tri neuspjela pokušaja uključivanja u dnevne rutine i aktivnosti vrtićke skupine i vrlo stresnih i emocionalno izazovnih situacija pri dolasku na vježbe, bilo je potrebno odrediti funkciju njezinih neprihvatljivih oblika ponašanja.

Upotrebom ABC analize ponašanja bilo je jasno da Nika ne posjeduje komunikacijske vještine i načine kojima može izražavati svoje potrebe, interese i želje. Nakon toga, u dogovoru s majkom, uveli smo vizualni raspored aktivnosti tijekom edukacijsko rehabilitacijskih vježbi. Prije izrade i upotrebe rasporeda prilagodili smo uvjete kabineta upotrebi rasporeda (odredili mjesto gdje će raspored stajati), odredili kako ćemo ga slagati. Zatim smo izvršili odabir aktivnosti koje se uvijek obavljaju na vježbama (senzorno reguliranje, pospremanje, nagrađivanje), aktivnosti u kojima Nika može izražavati svoje potrebe i vršiti izbor te aktivnosti kroz koje smo Niku poučavali sadržajima po razvojnim područjima. Za vizualni raspored koristili smo fotografije i simbole.

Cilj je bio stvoriti kod Nike osjećaj predvidljivosti, kontrole, regulacije i sigurnosti ali i poučiti je komunikaciji putem sličica u situacijama izražavanja potreba i interesa, razumijevanja i prilagodbe na izmjene aktivnosti.

Nika danas tijekom vježbi regulira svoje ponašanje tijekom čekanja na početak vježbi (raspored aktivnosti kod ulaska u kabinet); samostalno slaže raspored aktivnosti tijekom vježbi (slaganje, crtanje, listići, rezanje, senzoričko reguliranje; izražava svoje želje (želim piti vode, želim bombom, želim ići kući, želim senzorički dvorac), vrši izbor i poučava se realizaciji manipulativnih aktivnosti.

Dugoročni cilj u radu s djevojčicom je učiniti okolinu djevojčice osjetljivom i motiviranom za svakodnevnu primjenu vizualnog rasporeda u svim situacijama i okruženjima.

ZAKLJUČAK: Primjena vizualnog rasporeda utječe na razvoj komunikacijskih vještina. Vizualne poruke su razumljive, dostupne i univerzalne; simboli trajni, lako prepoznatljivi i jednostavni za upotrebu. Pomažu razvoju govora, potpora su jezičnom razumijevanju a često i primarno sredstvo komunikacije kod djece s nerazvijenim govorom. Pozitivno utječu na razvoj adaptivnih vještina.

ključne riječi: vizualni raspored, teškoće u ponašanju, komunikacija, regulacija

kontakt: lili.7025@hotmail.com

PLURAL WORDS: ALTERNATIVNA I AUGMENTATIVNA KOMUNIKACIJA U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Ivana Kurtušić

Osnovna škola Josipa Matoša Vukovar

Alternativna i augmentativna komunikacija (AAK) obuhvaća metode i strategije koje omogućuju osobama s komunikacijskim teškoćama izražavanje misli, želja i potreba, bilo kao alternativu ili dopunu verbalnoj komunikaciji. AAK može uključivati različite oblike, poput neverbalnih znakova, slika, pisanih materijala, digitalnih uređaja i specijaliziranih aplikacija.

AAK se koristi u širokom rasponu okruženja, uključujući škole, rehabilitacijske centre, bolnice, ali i u svakodnevnom životu, ovisno o potrebama korisnika. Prvenstveno je namijenjena osobama koje imaju poteškoće u govoru ili komunikaciji, a to uključuje osobe s: različitim vrstama oštećenja sluha ili govora, razvojnim poremećajima, neurološkim poremećajima te poremećajima motoričkih sposobnosti koji onemogućuju verbalnu komunikaciju, ali se može koristiti i za npr. usvajanje drugog jezika.

Razina upoznatosti stručnjaka s AAK ovisi o njihovoj stručnosti i obrazovanju. Stručnjaci poput logopeda, terapeuta, socijalnih radnika, psihologa i drugih profesionalaca koji rade s osobama s komunikacijskim poteškoćama, obično su obučeni za upotrebu osnovnih metoda AAK, međutim stručnjaci poput učitelja i nastavnika često nisu sigurni na koji način i kada koristiti AAK. Ponekad upotreba naprednih tehnologija i specijaliziranih uređaja može zahtijevati dodatno usavršavanje i multidisciplinarni pristup, zbog čega je od presudne važnosti kontinuirana edukacija i stručno usavršavanje.

Projekt Plural words usmjeren na podizanje svijesti o alternativnoj i augmentativnoj komunikaciji (AAK) i širenju ove metode, destigmatiziranje komunikacijskih poteškoća i razbijanje predrasuda o AAK-u te poticanje i poučavanje uporabe AAK-a u ranom djetinjstvu i osnovnim školama za svu djecu koja za to imaju potrebu. Projektom je planirano kreiranje različitih resursa za stručnjake koji rade s djecom i učenicima sa složenim komunikacijskim potrebama, prvenstveno u redovnom sustavu odgoja i obrazovanja.

Dosad je priređen Pedagoški vodič namijenjen učiteljima predškolskih ustanova i osnovnih škola koji se žele upoznati s područjem AAK-a te zbirka primjera dobre prakse (popis inovativnih i inspirativnih organizacija, stručnjaka i aktivnosti koji koriste AAK širom Europe). U tijeku je pilot testiranje AAK kutija koje sadrže različite AAK informacije o pismenosti, matematičkim vještinama i temama iz svakodnevnog života i kreiranje modula e-učenja namijenjenih obuci stručnjaka u odgoju i obrazovanju o AAK-u i komunikacijskim problemima. Projektom je planirana i izrada pedagoških listova za stručnjake, koji bi služili kao podrška implementaciji AAK kutija u svakodnevnoj praksi.

Svi materijali su besplatni i dostupni na 5 europskih jezika (engleski, hrvatski, francuski, rumunjski i poljski) putem web stranice projekta <https://plural-words.eu/hr/>

ključne riječi: komunikacijske teškoće, alternativna i augmentativna komunikacija, Plural words

kontakt: ivana.an26@gmail.com

SAMOPROCJENA OSJEĆAJA PREPLAVLJENOSTI U RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Paula Mavretić, Tasja Rakinić

Centar za pružanje usluga u zajednici Ozalj

Roditeljstvo djece s teškoćama u razvoju iziskuje ispunjavanje brojnih zahtjeva svakodnevnog života, širenje kapaciteta i prelaženje vlastitih granica što u roditelja dovodi do snažnog osjećaja preplavljenosti. Posljedično, u roditelja djece s teškoćama u razvoju često su prisutni problemi mentalnog zdravlja i psihosomatske tegobe. Iz istog su razloga u povećanom riziku od burnout sindroma te narušenih partnerskih odnosa, odnosa roditelj-dijete i obiteljske ravnoteže. Radi osjećaja preopterećenosti koji proizlazi iz skrbi o djetetu, roditelji se rjeđe uključuju u aktivnosti vlastitog interesa što rezultira nerazmjerom između zahtjeva roditeljstva i osobnih potreba. Osjećaj preplavljenosti proizlazi iz financijskog, socijalnog, emocionalnog, spoznajnog i fizičkog preopterećenja, a ovisi o kapacitetima roditelja i njihovim crtama ličnosti, primjenjivanim strategijama nošenja sa stresom, karakteristikama obitelji i njenom kohezijom, dostupnosti podrške te karakteristikama djeteta i njegovim stupnjem potrebe za podrškom. Ovim istraživanjem koristeći anketni upitnik nastojao se utvrditi intenzitet osjećaja preplavljenosti u roditelja djece s teškoćama u razvoju, najčešći uzroci osjećaja preplavljenosti te dostupnost podrške. U istraživanju je sudjelovalo tridesetero roditelja djece s teškoćama u razvoju uključenih u usluge rane intervencije i psihosocijalne podrške Centra za pružanje usluga u zajednici Ozalj.

ključne riječi: preplavljenost, preopterećenost, roditelji djece s teškoćama u razvoju

kontakt: pmavreti@gmail.com

ULOGA STRUČNOG SURADNIKA EDUKACIJSKOG REHABILITATORA U DJEČJEM VRTIĆU

Ivana Miloš¹, Vlatka Vrbić²

¹Dječji vrtić Žirek, Velika Gorica

²Dječji vrtić Lojtrica, Velika Mlaka

Cilj rada je sagledati ulogu edukacijskog rehabilitatora u dječjem vrtiću i raznolikost poslova stručnog suradnika.

Stručni suradnik edukacijski rehabilitator obavlja zadaće povezane s boravkom djece s teškoćama u razvoju u dječjem vrtiću: ističemo identifikaciju djece s teškoćama u razvoju, organizaciju podrške i kreiranje individualiziranih programa, provođenje neposrednog rada s djecom te izradu stručnih mišljenja i preporuka. Suraduje s timom, osnivačem i drugim ustanovama već pri upisu djece u vrtić. Važna zadaća je i suradnja s odgojiteljima i roditeljima, u vidu savjetovanja, edukacija i drugih oblika suradnje. Edukacijski rehabilitator provodi preventivne aktivnosti te senzibilizira okruženje i promiče inkluzivnu kulturu. Osim poslova vezanih uz inkluzivnu praksu, u predškolskoj ustanovi nužna je uključenost stručnog suradnika u realizaciji brojnih zadaća iz godišnjeg plana i programa: podrška odgojiteljima u provođenju kulturnih i rekreativnih programa vrtića, poslovi informiranja, izrada dokumenata vrtića te organizacija rada ustanove. Navedeno uključuje rad u interdisciplinarnom timu. Zadaće stručnog suradnika u dječjim vrtićima jednake su, neovisno o ukupnom broju djece, broju lokacija i sastavu stručnog tima, što može rezultirati neujednačenom praksom. Primjerice, Dječji vrtić Lojtrica djeluje na čak 9 lokacija na širem području grada, a Dječji vrtić Žirek sada ima približno 800 korisnika na 5 lokacija u gradu. Smatramo važnim preispitati može li stručni suradnik edukacijski rehabilitator sve navedene uloge i zaduženja izvršavati kvalitetno, ima li dovoljno profesionalnih kompetencija, objektivnih mogućnosti i vremena. Dostupna istraživanja koja uključuju ova pitanja najčešće su usmjerena na rad stručnih suradnika u školskom sustavu. Uloga stručnog suradnika u predškolskoj ustanovi je složena, a stručnjak treba biti prilagodljiv, svestran i kontinuirano se stručno usavršavati.

Stručni suradnici u dječjem vrtiću imaju mogućnost kvalitetne opservacije i kontinuiranog praćenja djece, za razliku od ustanova gdje se procjena temelji na jednom dolasku djeteta. Roditeljima vrtići mogu ponuditi kontinuiranu i kvalitetnu stručnu podršku.

Zaključujemo da bi osnovna uloga edukacijskog rehabilitatora u dječjem vrtiću trebala biti usmjerena na identifikaciju djece s teškoćama u razvoju, prilagodbu okruženja i podršku okolini u prihvatanju djetetovih teškoća u razvoju. Iako je uloga edukacijskog rehabilitatora u implementiranju inkluzivne prakse u odgojno-obrazovnu ustanovu važna, za kvalitetnu inkluzivnu praksu potrebna je suradnja brojnih sudionika procesa. Obzirom na broj objekata, broj korisnika i ograničene prostorne mogućnosti nije realno i opravdano očekivati provođenje rehabilitacijskih postupaka u dječjem vrtiću. Radi specifičnosti i

zahtjevnosti radnog mjesta, uz cjeloživotno obrazovanje i razvoj profesionalnih kompetencija, potrebno je i kontinuirano ulaganje u razvoj interpersonalnih vještina stručnog suradnika.

ključne riječi: stručni suradnik, edukacijski rehabilitator, dječji vrtić, djeca s teškoćama u razvoju, profesionalne kompetencije

kontakt: ivana.milos15@gmail.com

KREATIVNO IZRAŽAVANJE DJECE S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA: PRIMJERI DOBRE PRAKSE U PLESU, JAVNOM NASTUPU I LIKOVNOM IZRAŽAVANJU

Ena Ključec, Magdalena Žirović

Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica

Kreativno izražavanje kroz ples, javni nastup i likovno stvaralaštvo igra ključnu ulogu u razvoju djece s poremećajem iz spektra autizma (PSA), potičući njihovu komunikaciju, socijalizaciju i emocionalno izražavanje i razvoj motoričkih vještina. Ovaj rad prikazuje primjere dobre prakse koji su implementirani u radu s djecom PSA, koristeći asistivnu tehnologiju, PECS sustav komunikacije te vizualne podrške u pripremi i uvježbavanju nastupa.

U području plesa i javnog nastupa, poseban naglasak stavljen je na vizualne podrške koje pomažu u strukturiranju pokreta i sekvenciranju izvedbe, čime se smanjuje anksioznost i povećava samopouzdanje djece. Priprema za javni nastup uključuje jasno definirane korake pomoću vizualnih rasporeda, socijalnih priča i video modeliranja kako bi se omogućilo uspješno sudjelovanje u izvedbama.

Likovno izražavanje uz podršku asistivne tehnologije omogućava djeci PSA da kroz digitalne alate, taktilne materijale i prilagođene tehnike razvijaju svoje kreativne sposobnosti. PECS sustav komunikacije integriran je u likovni proces kako bi se omogućila bolja komunikacija ideja i želja, dok strukturirane aktivnosti osiguravaju jasne upute i smjernice za rad.

Prezentirani primjeri dobre prakse pokazali su pozitivan utjecaj na razvoj komunikacijskih i socijalnih vještina djece s PSA, smanjenje stresnih reakcija te povećanje motivacije i angažmana u aktivnostima. Ovi modeli mogu poslužiti kao smjernice za stručnjake u obrazovanju i rehabilitaciji kako bi unaprijedili pristupe u radu s djecom PSA kroz kreativne oblike izražavanja.

ključne riječi: poremećaj iz spektra autizma, asistivna tehnologija, ples, javni nastup, likovno izražavanje

kontakt: ena.kljuce@gmail.com

PRIMJERI DOBRE PRAKSE U RADU S DJECOM S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA: PECS SUSTAV KOMUNIKACIJE, ABA TERAPIJA I ASISTIVNA TEHNOLOGIJA

Ena Ključec, Magdalena Žirović

Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica

Djeca s poremećajem iz spektra autizma (PSA) često se suočavaju s izazovima u komunikaciji, socijalnim interakcijama i ponašanju. Ovim plakatom predstavljamo primjere dobre prakse u korištenju sustava komunikacije putem razmjene slika (PECS), primijenjene analize ponašanja (ABA terapije) i asistivne tehnologije u radu s djecom s PSA.

PECS sustav omogućava neverbalnoj djeci i onima s ograničenim komunikacijskim sposobnostima da izraze svoje potrebe i misli putem razmjene slika. Kroz strukturirani pristup u šest faza, PECS potiče spontanost u komunikaciji i povećava funkcionalnu upotrebu jezika. U radu će biti predstavljeni konkretni primjeri uspješnog uvođenja PECS sustava u svakodnevni rad s djecom različitih profila unutar spektra.

ABA terapija temelji se na znanstvenim principima učenja i ponašanja te se pokazala učinkovitom u razvoju komunikacijskih vještina, smanjenju problematičnih ponašanja i unapređenju socijalne interakcije kod djece s PSA. Kroz prikaz studija slučaja, bit će prikazane konkretne strategije pozitivnog potkrepljenja, oblikovanja ponašanja i funkcionalne analize koje omogućuju napredak u razvoju djeteta.

Asistivna tehnologija, uključujući komunikatore, aplikacije za podršku govorno-jezičnom razvoju te senzorne alate, predstavlja vrijedan resurs u radu s djecom s PSA. Izlaganje će prikazati primjere uspješne implementacije digitalnih rješenja u radu s djecom različitih razvojnih profila, s posebnim naglaskom na njihovu ulogu u unapređenju komunikacijskih i kognitivnih vještina.

Kombiniranjem ovih metoda u radu s djecom s PSA postiže se značajno poboljšanje u kvaliteti njihovog obrazovanja, komunikacije i socijalne uključenosti. Cilj ovog izlaganja je pružiti stručnjacima praktične smjernice i prikaz učinkovitih strategija koje mogu implementirati u svom radu.

ključne riječi: poremećaj iz spektra autizma, PECS sustav komunikacije, ABA terapija, asistivna tehnologija

kontakt: ena.kljuce@gmail.com

RADIONICE

POUČAVANJE UČENIKA S VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA VJEŠTINAMA EMOCIONALNE INTELIGENCIJE PUTEM IGRE I EKSPRESIVNIH TEHNIKA U OKVIRU ISHODA NASTAVNOG PREDMETA SOCIJALIZACIJE

Martina Boričić Martić

Osnovna škola „Antun Gustav Matoš“ Vinkovci

Emocionalna inteligencija (EI) odnosi se na sposobnost prepoznavanja, razumijevanja, izražavanja i upravljanja vlastitim emocijama, kao i interpretacije emocionalnih stanja drugih osoba. Kod djece s višestrukim teškoćama, razvoj emocionalne inteligencije često je otežan zbog kognitivnih, socijalnih i emocionalnih izazova s kojima se suočavaju. Međutim, istraživanja pokazuju kako se odgovarajućim edukacijsko rehabilitacijskim pristupima, kao što su terapijska igra i ekspresivne tehnike, mogu potaknuti značajna poboljšanja na ovom području. Emocionalna inteligencija obuhvaća područja emocionalne pismenosti koje dijelimo na samosvijest, samoregulaciju emocija, društvenu svijest, empatiju te komunikacijske vještine. Osnovna svrha nastavnog predmeta Socijalizacije upravo je poticanje razvoja vještina područja emocionalne inteligencije, a sve sa ciljem kvalitetnijeg osobnog razvoja pojedinca u međudodnosu s društvom. Vještine terapijske igre i ekspresivnih terapija omogućit će učeniku individualizirano poučavanje vještina čije će usvajanje doprinijeti samoreguliranom učenju i drugih vještina. Primjena ovih metoda u nastavnom procesu doprinosi stvaranju podražavajućeg okruženja koje potiče emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj učenika, čime se značajno povećavaju njihovi izgledi za kvalitetniju inkluziju i osobnu afirmaciju unutar zajednice.

Cilj radionice je pokazati i prenijeti sudionicima vještine terapijske igre, predstaviti igre iz područja *Theraplay* terapije igrom te druge ekspresivne aktivnosti koje edukacijski rehabilitatori mogu koristiti u obradi sadržaja nastavnog predmeta Socijalizacije. Planirano vrijeme trajanja radionice je 90 minuta, a struktura rada sastoji se od uvodnog dijela u kojem će biti riječ o emocionalnoj inteligenciji i pismenosti te područjima emocionalne pismenosti.

Sudionici će se nakon toga upoznati te izvoditi aktivnosti koje preporučam koristiti u uvodnom poučavanju učenika, a sa ciljem razvijanja odnosa s učenikom. Središnji dio radionice obuhvaća povezivanje ishoda Socijalizacije sa aktivnostima i preporukama za poučavanje učenika s višestrukim teškoćama. Sudionicima će biti predstavljene usmjerene aktivnosti koje mogu koristiti kao sadržaje za poučavanje ishoda te prikazana povezanost ishoda sa sadržajima poučavanja. Završni dio predviđen je za integraciju sadržaja i aktivnosti te međusobnu razmjenu iskustava o mogućnostima primjene prikazanih aktivnosti na različite dobne skupine učenika.

Maksimalan broj sudionika je 14.

ključne riječi: emocionalna inteligencija, emocionalna pismenost, učenici s višestrukim teškoćama, terapijska igra, ekspresivne tehnike

kontakt: martinaboricic@gmail.com

UTJECAJ GLAZBE I POKRETA NA MENTALNO ZDRAVLJE UČENIKA I UČITELJA

Koraljka Žepec

Osnovna škola Grigora Viteza, Zagreb

Tema i sadržaj radionice

Glazba pozitivno utječe na sva područja; kognitivno, fizičko (senzomotoričko), emocionalno, socijalno - uz i kroz glazbu jačamo mišićnu i pravilno držanje tijela, koordinaciju i sklad pokreta tijela, glas, govor, rječnik, pažnju, koncentraciju, pamćenje, maštu, kreativnost, čekanje reda, i dr.

Ono što je posebno važno, glazba utječe na pozitivne promjene u ponašanju, razmišljanju, fokusiranosti, sjećanju, izražavanju emocija, smanjenju stresa, dovodi do stanja opuštenosti i općenito boljeg raspoloženja.

Radionica uključuje iskustvene aktivnosti polaznika kroz brojne pokretno - glazbene igre (tjeloglazbom i uz pomagala/instrumente)

Cilj radionice

- opustiti se i zabaviti
- iskusiti osobno utjecaj glazbe i pokreta na um i tijelo
- obogatiti metode rada s učenicima s teškoćama u razvoju primjenom pokretnih i glazbenih aktivnosti s ciljem brige i očuvanja mentalnog zdravlja

Ciljana skupina i broj sudionika

Sudionici konferencije – stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila – 20 sudionika

Trajanje radionice

45 - 60 minuta

Instrumenti evaluacije radionice

Samoprocjena – osjećaj zadovoljstva nakon provedene radionice

ključne riječi: pokret, glazba, mentalno zdravlje

kontakt: koraljka.zepec@gmail.com

KAKO NAPISATI PRIČU ZA UČENJE SOCIJALNIH VJEŠTINA

Monika Jakobović

Dječji vrtić Cvrčak, Zagreb

Ovladavanje socijalnim vještinama jača samopoštovanje, neovisnost i emocionalnu otpornost djeteta, a korištenje priča za učenje socijalnih vještina jedna je od učinkovitih metoda podučavanja socijalnim vještinama. Osmislila ih je C. Gray (1993.), temelje se na teoriji uma, ubrajaju u bihevioralno orijentirane strategije i služe kao alat za davanje informacija o specifičnim socijalnim situacijama djeteta s autizmom, ali i za mijenjanje ciljanog, specifičnog ponašanja ove djece. Cilj im je podučiti dijete s autizmom upravljanju vlastitim ponašanjem, opisujući što bi se trebalo dogoditi u danoj socijalnoj situaciji, kada i kako bi se trebalo dogoditi, te najvažnije, zašto bi se trebalo dogoditi baš tako, na strpljiv, umirujući, poticajan i djetetu razumljiv način. Osnovni tipovi rečenica u ovim pričama su: *opisne*, opisuju socijalnu situaciju na temelju relevantnih socijalnih smjernica, daju informacije o situaciji, subjektu i djelovanju; *uputne*, to su izjave, tj. željeni odgovor koji često prati opisne rečenice i daju djetetu očekivani odgovor na smjernice ili situaciju; *perspektivne*, opisuju osjećaje ili reakcije drugih u određenoj situaciji, ili što drugi misle odnosno osjećaju vezano za događaj ili djetetovo ponašanje, te *potvrdne*, koje naglašavaju važne točke i mogu djelovati na, za dijete uvjerljiv način.

Cilj radionice: Napisati priču za učenje socijalnih vještina na zadanu temu; upotreba specifičnih rečenica i zadane strukture ovih priča

Svrha radionice: Osnaživanje kompetencija edukacijskih rehabilitatora u pisanju i primjeni priča za učenje socijalnih vještina

Program aktivnosti: U uvodnom dijelu radionice bit će dan kratki teoretski okvir vezan uz osmišljavanje priča za učenje socijalnih vještina s osvrtom zašto su u poučavanju djece s teškoćama u razvoju, kao i djece s autizmom, važne socijalne vještine. Potom će sudionici dobiti kratke pisane upute *Kako napisati priču za učenje socijalnih vještina* u kojima se nalaze primjeri rečenica koje se koriste, te neka propisana pravila koja se upotrebljavaju pri pisanju. Slijedi pisanje priča na teme: *Kako pozdraviti nekoga?; Tko je to dadilja?; Preseljenje u novi dom; Poziv na rođendansku proslavu; Što učiniti kada smo gotovi sa žvakanjem gume?; Tko su putnici u avionu?; Kako reći učitelju za problem; Zagrljaj dvoje ljudi; Važno je prati ruke; Zašto trebam novu odjeću?*. U završnom dijelu predviđena je refleksija na iskustvo iz vlastite prakse u pisanju i implementaciji priča za učenje socijalnih vještina te evaluacija radionice.

Broj sudionika: 15

ključne riječi: priče za učenje socijalnih vještina; socijalne vještine

kontakt: moka72@gmail.com

ZVUKOTERAPIJA KAO SALUTOGENEZA

mr.sc. Koraljka Janeković

Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava, Zagreb

Radionica, odnosno zvučna kupka je zamišljena kao iskustveno učenje. Na početku planiram reći par riječi o stresu, njegovu štetnu djelovanju na naše zdravlje, osjećaj zadovoljstva i naše psihofizičko blagostanje, te o profesionalnim i drugim izazovima s kojima smo suočeni. Svi znamo da mnogo toga u našem poslu ovisi o motivaciji i zadovoljstvu djelatnika, ali to postaje teško dostižno kada su ljudi, odnosno timovi pod stalnim pritiskom. Zvučne kupke (zvučne masaže i druge zvučne metode) omogućuju povratak, odnosno ponovno uspostavljanje unutarnje ravnoteže, relaksiranost a time, naravno, i bolje međuljudske odnose. Zvuk i vibracija smiruju stresne situacije, potiču kreativnost i osjećaj zadovoljstva, te osnažuju timsku koheziju. Sve to će prijavljeni za ovu radionicu moći iskustveno doživjeti i osobno se osvjedočiti o blagotvornom djelovanju zvuka i vibracije..

Zvučna kupka izvodi se zvučnim zdjelama, gongovima i drugim terapijskim instrumentima ugodna zvuka. Potrebno je doći u ugodnoj odjeći i donijeti prostirku za ležanje, jastučić i pokrivač. Broj sudionika ovisi o veličini raspoložive dvorane i broju zainteresiranih; okvirno mogu primiti do 50 sudionika.

ključne riječi: stres, ravnoteža, harmonija, zvukoterapija, zvučne metode, salutogeneza

kontakt: kjanekovic@yahoo.com